

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra soukromoprávních disciplín

**Právní aspekty skončení služebního poměru
příslušníka bezpečnostního sboru**

Diplomová práce

Legal Aspects of Termination of the Service Relationship of a Security

Forces Member

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. David DLOUHÝ Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Markéta KRYŠTOFOVÁ

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 1. března 2023

.....
Bc. Markéta KRYŠTOFOVÁ

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Davidu Dlouhému Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů, a to zejména na základě rozboru platné právní úpravy a současné judikatury. Předmětem práce je analýza právních aspektů skončení služebního poměru v obecné rovině, se zaměřením na služební poměr příslušníků Policie České republiky. Těžištěm práce je podat relativně ucelený pohled na problematiku skončení služebního poměru a nároků příslušníků po ukončení služebního poměru s důrazem na oblasti, které se odlišují od obecné pracovněprávní úpravy. Cílem práce není komplexní rozbor aktuální právní úpravy služebního poměru, ale zaměření se na aspekty skončení služebního poměru, které negativně ovlivňují personální fungování uvnitř bezpečnostního sboru.

Klíčová slova: Bezpečnostní sbor * Předpoklady přijetí * Příslušník * Rozhodnutí * Skončení služebního poměru * Služební funkcionář * Služební poměr

Annotation

This thesis deals with the issue of termination of the service relationship of the security forces members, in particular on the basis of an analysis of the applicable legislation and the current case law. The subject of the thesis is the analysis of the legal aspects of termination of the service relationship in general, with a focus on the service relationship of the Police of the Czech Republic members. The purpose of the thesis is to provide a relatively comprehensive view of the issue of termination of the service relationship and claims of police officers after termination of the service, with an emphasis on areas that differ from the general employment law. The aim of the thesis is not to provide a comprehensive analysis of the current legal regulation of the service relationship, but to focus on the aspects of termination of the service relationship that negatively affect the personnel functioning within the security force.

Keywords: Security force * Admission requirements * Member * Decision * Termination of service relationship * Service officer * Service relationship

Obsah

Úvod	7
1 Právní úprava služebního poměru a jeho druhy	10
1.1 Předpoklady pro vznik služebního poměru	13
1.2 Vznik služebního poměru	15
1.3 Druhy služebního poměru	17
1.3.1 Služební poměr na dobu určitou	18
1.3.2 Služební poměr na dobu neurčitou	19
1.4 Zkušební doba	19
1.5 Služební zkouška	21
2 Řízení ve věcech služebního poměru	24
2.1 Základní zásady řízení ve věcech služebního poměru	24
2.2 Obecná ustanovení řízení ve věcech služebního poměru	24
2.3 Služební funkcionář a jeho pravomoci při rozhodování v řízení ve věcech služebního poměru	28
2.4 Průběh řízení ve věcech služebního poměru	29
2.5 Přezkoumávání rozhodnutí	30
3 Skončení služebního poměru	32
3.1 Zrušením ve zkušební době	33
3.2 Uplynutím doby určité	35
3.3 Úmrtím nebo prohlášením za mrtvého	37
3.4 Dověšením věku 65 let	38
4 Propuštění ze služebního poměru	40
4.1 Pravomocné odsouzení za úmyslný trestný čin	40
4.2 Pravomocné odsouzení za trestný čin spáchaný z nedbalosti	42
4.3 Podmíněné zastavení trestního stíhání	43
4.4 Porušení služebního slibu	46
4.5 Uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti	49
4.6 Porušení zvláštních omezení práv příslušníka	51
4.7 Pozbytí státního občanství	52

4.8	Dlouhodobé pozbytí zdravotní způsobilosti.....	53
4.9	Odnětí osvědčení o tělesné zdatnosti k výkonu služby nebo o odborné způsobilosti.....	55
4.10	Pozbytí osobnostní způsobilosti.....	56
4.11	Omezení způsobilosti k právním úkonům (svéprávnosti).....	58
4.12	Uplynutí doby stanovené pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené.....	59
4.13	Žádost o propuštění.....	59
5	Přehled statistických údajů	61
5.1	Skončení služebního poměru v roce 2020.....	61
5.2	Skončení služebního poměru v roce 2021	62
5.3	Skončení služebního poměru v roce 2022.....	64
6	Nároky po skončení služebního poměru.....	66
6.1	Odchodné	67
6.2	Výsluhový příspěvek	67
6.3	Úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka	69
Závěr	71
Seznam použité literatury a prameny	72

Úvod

Tématem předkládané práce jsou právní aspekty skončení služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru. V ustanovení § 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o služebním poměru“) je taxativně uvedeno, že *„Bezpečnostním sborem se rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.“*¹ Tento zákon obsahuje právní úpravu služebního poměru příslušníků jednotlivých bezpečnostních sborů, jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru, ale definuje také služební hodnost, tarifní třídu, hodnostní označení, služební příjem, výsluhové nároky a další organizační věci při výkonu služby příslušníků.

Jelikož je služební poměr upraven rozdílnou právní úpravou pro různé profese státní služby, je v úvodu nutno od sebe odlišit zejména služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů a služební poměr státních zaměstnanců. V tomto případě se nejedná jen o rozdílnou právní úpravu, ale i naprosto odlišný výkon pracovních činností a zejména pravomocí jednotlivých pracovníků. V neposlední řadě je zapotřebí zmínit, že se jedná o specifický zaměstnanecký vztah osob vykonávajících státní službu. A to službu vykonávanou vůči státu z potřeby zabezpečení řádného fungování v oblasti bezpečnosti státu, ale také výkonu státní správy.

Jak již bylo uvedeno, služební poměr státních úředníků (zaměstnanců) je vykonáván v souladu se zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů² (dále jen „zákon o státní službě“). V případě zákona o služebním poměru i zákona o státní službě, se jedná o zcela odlišnou právní úpravu od běžného pracovněprávního vztahu vykonávaného zaměstnanci podle

¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 1

² Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů³ (dále jen „zákoník práce“), který zakládá pracovní poměr zaměstnancům.

Těžiště práce je zaměřeno na rozbor jednotlivých institutů uplatňovaných v souvislosti se vznikem služebního poměru, řízením ve věcech služebního poměru, ale i skončením služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů a s ním souvisejících výsluhových nároků, upravených zákonem o služebním poměru. Za využití deskriptivní a analytické metody budou zhodnoceny obsažené právní vztahy plynoucí příslušníkům z výkonu služebního poměru se zaměřením na služební poměr příslušníků Policie České republiky.

Text předkládané práce je rozdělen do šesti hlavních kapitol a následných podkapitol podle logických vazeb. V první kapitole je obecně vymezena současná právní úprava služebního poměru a jeho druhů. Je zde pojednáno o pramenech legislativní úpravy služebního poměru v současném právním řádu s krátkým exkurzem do historie služebního poměru. Druhá kapitola je zaměřena na řízení ve věcech služebního poměru, definování základních pojmů a vztahů nadřízenosti a podřízenosti, práva a povinnosti účastníků řízení. V kapitole třetí a jejích podkapitolách jsou konkrétněji rozebrány a popsány jednotlivé instituty skončení služebního poměru a následně ve čtvrté kapitole jsou již do hloubky analyzovány právními aspekty propuštění ze služebního poměru z aplikační praxe za využití dostupné judikatury. Dále předkládaná práce dokládá přehled statistických údajů skončení služebního poměru v posledních třech letech. A následně je zakončena šestou kapitolou, ve které je uveden komplexní rozbor nároků příslušníků po skončení služebního poměru.

Cílem studie je analýza a posouzení platné právní úpravy skončení služebního poměru se zaměřením na oblasti, které se odlišují od obecné pracovněprávní úpravy. Rozbor efektivity právní úpravy skončení služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů s důrazem na instituty uplatňované při skončení služebního poměru, které negativně ovlivňují personální fungování uvnitř bezpečnostního

³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

sboru. Ale také nároky kladené na služební funkcionáře při rozhodování o právech a povinnostech příslušníků.

K naplnění výše uvedeného cíle bude využita deskriptivní a analytická metoda s podporou odborné literatury, právních předpisů, soudních judikátů, interních dokumentů, monografií, ale i dostupných internetových zdrojů.

1 Právní úprava služebního poměru a jeho druhy

Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů je upraven zákonem o služebním poměru, který je platný od 31. října 2003. Po vcelku dlouhé legisvakanci lhůtě nabytí účinnosti až k 1. lednu 2007. V roce 2021 byl naposledy novelizován zákony č. 330/2021 Sb. a č. 363/2021 Sb., které nabyly účinnosti dnem 1. ledna 2022. V současné době probíhají mezirezortní jednání členů komise pro přípravu novely zákona o služebním poměru, která by následně měla nabýt účinnosti k 1. lednu 2025.⁴

Do nabytí účinnosti zákona o služebním poměru v roce 2007 byl služební poměr fragmentován pro jednotlivé bezpečnostní sbory v různých právních předpisech a stával se již dosti nepřehledným. Vznik jednoho komplexního zákona byla od zákonodárce jednoznačně dobrá volba. V praxi se následně osvědčilo sjednocení legislativy bezpečnostních sborů do jednoho zákona a současně došlo i k naplnění souladu s evropskou právní úpravou po vstupu České republiky do Evropské unie.

Jak bylo zmíněno, jedná se zde zejména o implementaci smluv o založení Evropských společenství do národního práva, ale také o přijetí směrnice Rady č. 89/656/EHS o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci při práci (třetí samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)⁵, směrnice Rady č. 93/104/ES o některých aspektech úpravy pracovní doby⁶, která byla později zrušena a nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES⁷, která zde upravuje výjimky z obecné právní úpravy pracovní doby

⁴ Informace o jednání komise pro přípravu novely zákona o služebním poměru - NOS PČR. Nezávislý odborový svaz Policie ČR - NOS PČR [online]. Copyright © 2022 Nezávislý odborový svaz Policie České republiky [cit. 19.12.2022]. Dostupné z: <https://www.nospcr.cz/informace-o-jednani-komise-pro-pripravu-novely-zakona-o-sluzebnim-pomeru/>

⁵ [online]. Copyright © Evropská unie, [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=31989L0656>

⁶ [online]. Copyright © Evropská unie, [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=31993L0104>

⁷ [online]. Copyright © Evropská unie, [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32003L0088>

a doby odpočinku pro bezpečnostní sbory z důvodu zachování akceschopnosti bezpečnostních sborů a jejich operativnosti při dodržení obecných zásad ochrany bezpečnosti a zdraví pracovníků. Je nutno také zmínit, v současné době již zrušené, rozhodnutí Rady ze dne 16. června 2003 o pravidlech pro národní odborníky a vojenský personál přidělený do generálního sekretariátu Rady a o zrušení rozhodnutí ze dne 25. června 1997 a dne 22. března 1999, rozhodnutí 2001/41/ES a rozhodnutí 2001/496/SZBP.⁸

Přijetím zákona o služebním poměru došlo k 1. lednu 2007 ke zrušení zákona České národní rady č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů,⁹ který byl v reakci na změny právního řádu v polovině devadesátých let minulého století mnohokrát novelizován. Jednalo se zejména o odstranění negativních pozůstatků z minulých právních úprav zákona, ale také (a to hlavně) o posílení právní jistoty příslušníků bezpečnostních sborů. Z textu názvu předpisu je patrné, že se vztahuje pouze na příslušníky Policie České republiky. V aplikační praxi se tímto zákonem řídily služební poměry příslušníků Policie České republiky a Vězeňské služby České republiky, po novelizacích i služební poměry příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky (2001) a Celní správy České republiky (1997). Pouze služební poměry příslušníků Bezpečnostní informační služby měly vlastní právní úpravu obsaženou v zákoně č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů.¹⁰ Ovšem i tento zákon byl dotčen přijetím zákona o služebním poměru a až do zániku platnosti zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky ke dni 31. prosince 2006 se jeho právní úprava nijak zásadně nezměnila. Došlo pouze ke zrušení části tohoto zákona, který je i nadále účinný a naposledy novelizovaný zákonem č. 205/2019 Sb.

I přesto, že se zdá být zákon o služebním poměru vcelku komplexním zákoníkem, a ve svých ustanoveních striktně odděluje služební poměr příslušníků

⁸ 32003D0479. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/pravoou/dokument?celex=32003D0479>

⁹ Zákon České národní rady č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky

¹⁰ Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě

bezpečnostních sborů od pracovněprávních vztahů zaměstnanců či zaměstnaneckých vztahů v rámci veřejné správy upravených zákonem o státní službě, a došlo tedy k naplnění cíle zákonodárce, dochází v rámci rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu k subsidiárnímu užívání ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů¹¹ (dále jen „správní řád“). „Zákon o služebním poměru neobsahuje ustanovení, které by odkazovalo na použití správního řádu či obecných předpisů o správním řízení, neobsahuje však ani ustanovení vylučující jeho použití.“¹² Obecná právní norma zákoníku práce je v zákoně o služebním poměru využitelná jen v několika málo postupech v rámci aplikace příslušných ustanovení a institutů. Analogie ve věcech blízkých soukromoprávní úpravě není vyloučena. Můžeme zde příkladmo uvést institut služebního volna, výpočet průměrného služebního příjmu a další.¹³ Zákon o státní službě upravuje služební poměr zaměstnanců státu působících na správních úřadech České republiky, jak již bylo v úvodu práce zmíněno. Zatímco služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů tvoří zvláštní kategorii zaměstnaneckých vztahů ve veřejné správě založenou na veřejnoprávním charakteru služby. Lze konstatovat, že: „příslušník je ve služebním poměru k České republice. Práva a povinnosti České republiky vůči příslušníkovi plní příslušný bezpečnostní sbor.“

¹⁴ Služební poměr je charakteristický svou kogentní právní úpravou, postupuje se při aplikaci jeho jednotlivých institutů vždy jen podle zákona. Od takové normy se ani dohodou stran nelze odchýlit. „Kogentní normy imperativně stanoví pravidlo chování, práva a povinnosti, neponechávají prostor pro vůli adresáta, který tak nemá možnost platně se odchýlit od požadavků normy vlastním projevem vůle.“¹⁵

Právní povaha služebního poměru se zásadně odlišuje od běžných pracovněprávních vztahů. Jelikož úprava služebního poměru nepatří explicitně do pracovního práva, ale ani do správního práva, lze konstatovat, že se jedná o specifickou oblast veřejného práva. Hmotněprávní úprava má jisté aspekty

¹¹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

¹² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 6 As 62/2014-69

¹³ TOMEK, Petr a Karel NOVÝ. Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7, s. 21

¹⁴ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 1 odst. 3

¹⁵ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-85-6, s. 54-55

související s pracovním právem, ale naopak procesněprávní úprava vychází zejména ze správního řádu.¹⁶

1.1 Předpoklady pro vznik služebního poměru

Ustanovení § 1 odst. 1 zákona o služebním poměru „*upravuje právní poměry fyzických osob, které v bezpečnostním sboru vykonávají službu (dále jen „příslušník“), jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby (dále jen „služební vztahy“)*“.¹⁷ Tento předpis upravuje také základní povinnosti příslušníka k České republice, jelikož příslušník je nositelem řady práv a povinností vyplývajících ze zákona o služebním poměru, ale i dalších předpisů upravujících postavení bezpečnostního sboru.

Zákon o služebním poměru v ustanovení § 13 až § 15 obecně upravuje podmínky přijetí uchazeče do služebního poměru. Každá fyzická osoba ucházející se o výkon služby ve služebním poměru k bezpečnostnímu sboru musí tyto podmínky splnit. Taxativně jsou specifikovány v ustanovení § 13 odst. 1 zákona o služebním poměru, které navíc musí být vždy splněny současně. „*Do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky (dále jen „občan“), který*

- a) o přijetí písemně požádá,*
- b) je starší 18 let,*
- c) je bezúhonný,*
- d) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,*
- e) je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,*
- f) je plně svéprávný,*
- g) je oprávněn seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu,¹⁸ má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,*

¹⁶ TOMEK, Petr. Slovník služebního poměru. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 206

¹⁷ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 1 odst. 1

¹⁸ Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

h) *není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace, nevykonává jinou výdělečnou činnost...*¹⁹

Pokud není některá z podmínek splněna, uchazeč je automaticky vyřazen z dalšího postupu v rámci přijímacího řízení k bezpečnostnímu sboru nebo s ním ani přijímací řízení není zahájeno.²⁰

Dále musí uchazeč o přijetí do služebního poměru narozený před 1. prosincem 1971 také splňovat podmínky tzv. malého lustračního zákona vymezující okruh služebních míst, která mohou být vykonávána bývalými příslušníky Sboru národní bezpečnosti.²¹ Záměr předkladatele toho zákona zabraňuje zkompromitovaným osobám z období komunistického režimu vykonávat v budoucnu vybrané pozice ve státní správě a rozšiřuje zákaz výkonu funkce ve vedoucích pozicích v Ministerstvu vnitra České republiky, v Policii České republiky a ve Vězeňské službě České republiky.

Jelikož předpokladů pro přijetí do služebního poměru je mnoho, je z výše uvedeného zřejmé, že do služebního poměru může být přijat jen uchazeč, který kumulativně splňuje všechny zákonné podmínky. V případě, pokud uchazeč nesplní kumulativně všechny podmínky pro přijetí do služebního poměru, je neprodleně o neúspěšném výsledku přijímacího řízení písemně vyrozuměn, zásadně se důvody o nepřijetí do služebního poměru neuvádějí. Mimo tyto zákonem upravené podmínky k přijetí ve smyslu osobnostní, fyzické a zdravotní způsobilosti k výkonu služby, by v bezpečnostních sborech měly působit výhradně jen osoby ve svém oboru kvalifikované a dostatečně morálně vyspělé.

¹⁹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 13 odst. 1

²⁰ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 78

²¹ Zákon České národní rady č. 279/1992 Sb., o některých dalších předpokladech pro výkon některých funkcí obsazovaných ustanovením nebo jmenováním příslušníků Policie České republiky a příslušníků Vězeňské služby České republiky

1.2 Vznik služebního poměru

Vznik služebního poměru je upraven v části druhé hlavy první zákona o služebním poměru, kde je od ustanovení § 13 do § 18 systematicky upraven vznik, změny a skončení služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Jak bylo zmíněno v předchozí podkapitole, první podmínkou pro vznik služebního poměru je občanství, a to zákonem stanovené výhradně jen české občanství. Na překážku není, pokud má uchazeč i další občanství.²² Občan musí o přijetí do služebního poměru písemně požádat. Hranice pro přijetí do služebního poměru je stanovena zákonem na 18 let a současně „*služební poměr příslušníka skončí dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž příslušník dovršil věku 65 let.*“²³ Logickým výkladem lze dovodit, že služební poměr ani nemůže vzniknout s osobou starší 65 let.

Pro výklad zákona o služebním poměru se bezúhonností rozumí souhrn morálních a charakterových kvalit uchazeče²⁴, které jsou dále v ustanovení § 14 zákona o služebním poměru taxativně stanoveny. Příkladem lze uvést, že se o bezúhonného občana pro účely tohoto zákona nepovažuje uchazeč, který byl v posledních 10 letech pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nepřevyšující 2 roky nebo byl v posledních 5 letech pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jestliže jeho jednání, kterým spáchal trestný čin, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.²⁵ Podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona o služebním poměru se při posuzování bezúhonnosti též nepřihlíží k zahlazení odsouzení podle zvláštního předpisu nebo k rozhodnutí prezidenta republiky.²⁶ Pro účely ustanovení o posuzování bezúhonnosti se zvláštním právním předpisem rozumí § 69 (výkon peněžitého trestu), § 70 (propadnutí věci) a § 87 (obdobné užití ustanovení

²² TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 79

²³ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 41 písm. e)

²⁴ TOMEK, Petr a Karel NOVÝ. *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7, s. 57

²⁵ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 14

²⁶ Tamtéž, § 14 odst. 3

o podmíněném odsouzení) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník²⁷ a dále ustanovení § 363 až 365 upravující zahlazení odsouzení podle trestního řádu.²⁸

Pro potřeby seznamování se s informacemi vyžadující zvláštní režim v rámci svého služebního zařazení, je nutné, aby příslušník před nástupem do služebního poměru byl bezpečnostně způsobilý²⁹ a následně získal potřebné oprávnění k seznamování se s utajovanými informacemi podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.³⁰

Dále je velký důraz kladen na vzdělanostní strukturu bezpečnostních sborů, a tudíž do služebního poměru může být přijat pouze uchazeč, který splňuje minimální stupeň vzdělání pro služební místo, na které je ustanoven. Pro účely zákona o služebním poměru se obecně za minimální vzdělání příslušníků považuje ukončené střední vzdělání, které je vyžadováno pro nejnižší služební hodnost.³¹

V ustanovení § 16 zákona o služebním poměru je uveden postup přijímacího řízení, který je (jak již bylo řečeno) zahájen doručením písemné žádosti uchazeče, ale pouze tehdy, pokud je v daném bezpečnostním sboru volné služební místo. Veškeré předpoklady pro přijetí do služebního poměru jsou ověřovány ze strany personálního pracoviště příslušného bezpečnostního sboru. Zde se jedná dle hlavy první zákona o služebním poměru o ověření osobností, fyzické a zdravotní způsobilosti. Uchazeč předkládá i další nezbytné doklady pro přijímací řízení³², a to v rozsahu dotazníku se základními údaji, předkládá svůj životopis, osobní doklad osvědčující státní občanství, doklad o nejvyšším dosaženém vzdělání, ale také výpis z evidence Rejstříku trestů, který není starší 3 měsíců a v neposlední řadě písemný souhlas s provedením šetření v evidencích Policie

²⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

²⁹Bezpečnostní způsobilost. Úvodní stránka [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/bezpecnostni-zpusobilost/>

³⁰ Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

³¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 7 odst. 1

³² Doklady nezbytné pro přijímací řízení - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2022 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 05.11.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/doklady-nezbytne-pro-prijimaci-rizeni.aspx>

ČR.³³ Jelikož součástí přijímacího řízení jsou také výsledky prověrky v operativních evidencích policie a následně je provedeno šetření o pověsti uchazeče o služební poměr v místě jeho bydliště.

Za dodržení dikce ustanovení: „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*“³⁴, nesmí být žádný uchazeč v rámci přijímacího řízení do služebního poměru nijak diskriminován, ať již kvůli věku, barvě pleti, národnosti, pohlaví či dalšímu.³⁵

Rozhodnutím služebního funkcionáře o přijetí uchazeče do služebního poměru je přijímací řízení ukončeno a podle ustanovení § 17 zákona o služebním poměru může být založen služební poměr. Na přijetí do služebního poměru není právní nárok.

*„Služební poměr vzniká dnem, který je stanoven v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. V den nástupu k výkonu služby skládá příslušník služební slib. Služební slib se považuje za složený, jestliže jeho text stvrdí příslušník svým podpisem. V případě, že se příslušník ke složení slibu nedostaví nebo odmítne složit služební slib anebo jej složí s výhradami, služební poměr mu nevznikne.“*³⁶ Zákon nestanoví formu složení slibu, nejčastěji dochází pouze podpisem k písemnému stvrzení znění textu služebního slibu či k slavnostní ceremonii.³⁷

1.3 Druhy služebního poměru

Podle platného znění zákona rozlišujeme služební poměr na dobu určitou a služební poměr na dobu neurčitou.³⁸ Zákon o služebním poměru je úmyslně

³³ TOMEK, Petr a Karel NOVÝ. Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7, s. 63

³⁴ Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, § 3 odst. 1

³⁵ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 88

³⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 17 odst. 3

³⁷ CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-539-2, s. 39

³⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 9

rozděluje do dvou etap. Jejich jednotlivá specifika a uplatňované instituty budou blíže uvedeny v následujících dvou podkapitolách.

1.3.1 Služební poměr na dobu určitou

První etapou je podle ustanovení § 10 odst. 1 zákona o služebním poměru služební poměr na dobu určitou, který vzniká příslušníkovi při prvním přijetí do služebního poměru v délce 3 let.³⁹ Během této doby se ověřuje vhodnost příslušníka pro výkon služebního poměru. Jelikož se jedná o náročné povolání s vysokými nároky na příslušníka, může si současně i příslušník za tuto dobu ověřit, zda mu povolání v bezpečnostním sboru bude vyhovovat. Služební poměr na dobu určitou s sebou přináší i jistou sníženou právní jistotu příslušníka.

Zároveň ustanovení § 10 odst. 2 zákona o služebním poměru stanoví: *„Do služebního poměru na dobu určitou v trvání 1 roku se zařadí příslušník, který již byl ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru nebo vojáka z povolání a jenž trval alespoň 3 roky; to neplatí pro příslušníka, který již byl ve služebním poměru na dobu neurčitou, jestliže od skončení předchozího služebního poměru uplynulo méně než 5 let.“*⁴⁰

V tomto případě se postupuje obdobně jako v ustanovení § 13 až § 15 při prvním přijetí uchazeče do služebního poměru a dále navazuje na ustanovení § 18 odst. 3 zákona o služebním poměru. Služební funkcionář by měl být seznámen s důvodem skončení předchozího služebního poměru uchazeče a je na jeho posouzení, zda znovu přijme příslušníka do služebního poměru. A to zejména z důvodu, jestli v minulosti nedošlo ze strany uchazeče k ukončení služebního poměru například z důvodu přestupku, porušení služebního slibu a jiné.⁴¹ Rozhodnutí o znovu přijetí uchazeče je plně v pravomoci služebního funkcionáře, neuplatňují se zvláštní podmínky pro rozhodnutí. Ovšem ani zde uchazeč nemá žádný právní nárok na přijetí do služebního poměru, je čistě na rozhodnutí

³⁹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 10 odst. 1

⁴⁰ Tamtéž, § 10 odst. 2

⁴¹ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 85

služebního funkcionáře, zda tak učiní.⁴² V případě, že byl příslušník v minulosti již ustanoven ve služebním poměru na dobu neurčitou, může být po úspěšném přijetí do služebního poměru jmenován na služební místo, pro které byla stanovena služební hodnost, které dosáhl v předchozím služebním poměru.

1.3.2 Služební poměr na dobu neurčitou

Druhou etapou rozumíme podle ustanovení § 11 odst. 1 zákona o služebním poměru služební poměr na dobu neurčitou, na který vzniká příslušníkovi nárok, pokud úspěšně vykonal služební zkoušku. Po uplynutí služebního poměru na dobu určitou a doložení potřebných dokumentů jako je osvědčení o vykonání služební zkoušky a vyhovující služební hodnocení, je příslušník následujícím dnem zařazen do služebního poměru na dobu neurčitou. Tato lhůta nelze zkrátit ani při dřívějším vykonání služební zkoušky. Průběh služební zkoušky bude rozebrán v následující kapitole.

Zároveň podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona o služebním poměru: *„Do služebního poměru na dobu neurčitou se zařadí při přijetí do služebního poměru též příslušník, který již byl ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru na dobu neurčitou nebo ve služebním poměru vojáka z povolání po dobu alespoň 3 roky a od jeho skončení uplynulo méně než 5 let.“*⁴³

1.4 Zkušební doba

Po očekávané novele zákona o služebním poměru s účinností od 1. ledna 2018⁴⁴ byla zavedena do služebního poměru zkušební doba a také silný motivační prvek pro uchazeče ve formě náborového příspěvku. Náborový příspěvek se rozlišuje

⁴² TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 97

⁴³ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 11 odst. 2

⁴⁴ Změny zákona o služebním poměru k datu 1. 1. 2018 | Odbory info. Odbory info | [online]. Dostupné z: <https://www.odborny.info/obsah/30/zmeny-zakona-o-sluzebnim-pomeru-k-datu-1-1-2018/19706>

podle regionu od 75 000 Kč do 150 000 Kč⁴⁵ a jeho výši stanoví vždy ředitel bezpečnostního sboru. Příslušník jej obdrží nejdříve po 6 měsících, nejdéle do 1 roku ode dne nástupu a musí s jeho přiznáním souhlasit. Příslušník se tím zavazuje setrvat ve služebním poměru 6 let. Do doby závazku se nezapočítává zproštění výkonu služby, záloha neplacená, neschopnost ke službě delší než 1 měsíc. Náborový příspěvek nelze udělit opakovaně. Délka zkušební doby je paušálně zakotvena v zákoně pro všechny příslušníky stejná. *„Při přijetí do služebního poměru se stanoví zkušební doba v délce 6 měsíců. Doba, po kterou příslušník nekoná službu z důvodu překážek ve službě na straně příslušníka, se do zkušební doby započítává v rozsahu nejvýše 10 dnů.“*⁴⁶

Na základě novely zákona o služebním poměru zákonem č. 247/2017 Sb., kterým se mění zákon o služebním poměru, dochází s účinností od 1. ledna 2018 k zavedení zkušební doby ve služebním poměru. Předchozí právní úprava tento institut neobsahovala. Doplněné ustanovení § 11a zákona o služebním poměru vymezuje zkušební dobu v délce šesti měsíců. V této době může dojít ke zrušení služebního poměru ze strany příslušníka, ale i ze strany bezpečnostního sboru bez udání důvodů. Lze zde shledávat podobnost s pracovněprávní úpravou, kdy zákoník práce⁴⁷ upravuje zkušební dobu zaměstnanců v délce tří měsíců, během které rovněž může dojít ke zrušení pracovního poměru bez udání důvodů.

Tato doba slouží zejména bezpečnostnímu sboru k ověření si, zda bude příslušník vhodný pro budoucí výkon služby. Ale také příslušník má dostatečný prostor si zjistit, jestli dochází k naplnění jeho očekávání ve službě pro stát. Současně po nástupu do služby dochází zpravidla k zařazení příslušníka do základní odborné přípravy, a tím i k jeho zařazení do školského zařízení, kde je pro budoucí výkon služby teprve připravován.

⁴⁵ Náborový příspěvek - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 05.11.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/naborovy-prispevek.aspx>

⁴⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 11a

⁴⁷ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 35

1.5 Služební zkouška

Služební zkouška je mezník v profesním životě policisty a je jí zakončen služební poměr na dobu určitou. Příslušník je ke služební zkoušce připuštěn nejdříve 6 měsíců před uplynutím této doby a nejdéle 1 měsíc před uplynutím doby určité za předpokladu, že současně předloží vyhovující služební hodnocení.⁴⁸

Příslušník na vykonání zkoušky má nárok, nikoliv povinnost. Tím se rozumí, že příslušník může ukončit služební poměr uplynutím doby určité po 3 letech služby, aniž by se k výkonu služební zkoušky přihlásil. Nebo naopak se mi v praxi stala situace, že příslušník dříve vykonával službu u jiného bezpečnostního sboru a ani nevěděl, že již je v zákonné lhůtě pro vykonání zkoušky.

V ustanovení § 12 odst. 6 zákona o služebním poměru je upraven způsob přípravy na služební zkoušku za subsidiárního využití nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení.⁴⁹

Současně je umožněno příslušníkovi v určitých případech prodloužit služební poměr na dobu určitou. *„Brání-li příslušníkovi ve vykonání služební zkoušky závažná překážka, služební funkcionář prodlouží příslušníkovi dobu trvání služebního poměru tak, aby ji mohl příslušník vykonat do 1 měsíce po odpadnutí této překážky.“*⁵⁰ V praxi se lze setkat s případy pro využití tohoto institutu jako je například dlouhodobá nemoc, čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené a další. Příslušníkovi musí být prodloužena doba určitá takovým způsobem, aby mohl vykonat služební zkoušku nejdéle do 1 měsíce po nástupu do služby od doby odpadnutí překážky.⁵¹ V praxi mi tento institut připadá trochu nešťastně formulovaný, jelikož nejdéle 1 měsíc před termínem vykonáním zkoušky musí být vydaný interní akt řízení určující termín zkoušky a členy komise, ale současně

⁴⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 12 odst. 1

⁴⁹ Nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení

⁵⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 12 odst. 4

⁵¹ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 185

musí být zkouška vykonána nejdéle do 1 měsíce po nástupu do služby. Z toho vyplývá, že s uchazečem o vykonání zkoušky musí být pracováno ještě za doby trvání překážky a termín zkoušky a veškeré podmínky jsou určeny ještě před samotným nástupem příslušníka zpět do služby.

Samotná služební zkouška se skládá ze 3 částí, a to z písemné, ústní a praktické části. Nejpozději 1 měsíc před termínem konání zkoušky stanoví ředitel útvaru interním aktem řízení členy zkušební komise, termín, místo konání zkoušky a další podrobnosti k výkonu zkoušky. Pro uchazeče o vykonání služební zkoušky se konají přípravné kurzy, kde je možno se na zkoušku připravit v délce základní doby služby v týdnu anebo v rámci samostudia.

Výkon služební zkoušky a její písemná část je tvořena testem, jehož témata jsou uvedena v příloze č. 1 výše uvedeného nařízení vlády.⁵² Pro představu mohu uvést oblasti, které se zde ověřují. Jedná se o znalost ústavního pořádku České republiky, ochrana osobních údajů, ochrana utajovaných informací, základní zásady první pomoci a mnoho dalšího, aby došlo ke komplexnímu ověření znalostí uchazeče.⁵³ V současné době po změně interních předpisů⁵⁴ probíhá u příslušníků Policie České republiky od roku 2022 tento test za využití online prostředí na platformě centrálního Edukačního policejního on-line systému E-POLIS provozovaného Útvarem policejního vzdělávání a služební přípravy Policejního prezidia České republiky, kde je uchazeči vygenerováno 24 náhodných otázek, které musí příslušník do 60 minut vypracovat a ukončit online test. Po ukončení je test zaslán k vyhodnocení na úložiště a výsledek je okamžitě k dispozici. Pro úspěšné absolvování této části zkoušky dostačuje odpovědět správně alespoň na tři čtvrtiny otázek, tzn. alespoň 18 správných.

Ústní část je tvořena souborem otázek rozdělujících se do tří oblastí. První oblast je tvořena problematikou právních předpisů a souvisejících interních aktů řízení

⁵² Nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení, příloha č. 1

⁵³ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 75

⁵⁴ PPP č. 22/2022, kterým se mění závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2012, kterým se provádí některá ustanovení zákona č. 361/2003

(30 otázek), druhá oblast obsahuje otázky týkající se problematiky první pomoci (30 otázek) a třetí oblast otázek souvisejících s problematikou právních předpisů a interních aktů řízení přímo souvisejících s výkonem služební činnosti systematizovaného služebního místa, na něž je příslušník ustanoven (30 otázek).

Služební zkouška a její ústní část se skládá po vykonání písemné části před nejméně tříčlennou zkušební komisí, která ověřuje znalost právních a služebních předpisů příslušníka. Uchazeč si postupně vylosuje tři otázky z každého bloku, na které má možnost písemné přípravy v délce 30 minut. Zkušební komise zjišťuje zejména znalost předpisů upravující postupy a činnosti příslušníka na služebním místě, na kterém je zařazen.

Dále se případně vykoná praktická část zkoušky, která ale není obligatorně vykonávána na každém útvaru Policie České republiky. Obsah této části zkoušky stanoví služební funkcionář a ověřuje se zde schopnost příslušníka aplikovat teoretické znalosti ze všech předchozích témat.

Každá část zkoušky je samostatně hodnocena výrokem zkušební komise „*vyhověl(a)*“ nebo „*nevyhověl(a)*“. Stejně tak jako celkové hodnocení příslušníka, se kterým je poté předsedou komise seznámen. O samotném průběhu zkoušky se vyhotoví tajemníkem zkušební komise protokol a v případě celkového hodnocení „*vyhověl(a)*“ se předá příslušníkovi písemné osvědčení o úspěšném vykonání zkoušky. Současně toto osvědčení slouží jako podklad pro zařazení příslušníka do služebního poměru na dobu neurčitou. V případě, že je příslušník při prvním pokusu v některé části zkoušky hodnocen výrokem „*nevyhověl(a)*“, má právo na opakování zkoušky. V tomto případě se v náhradním termínu a před jinou zkušební komisí opakuje již jen tato část zkoušky, nikoliv celá zkouška. Postup při opakování zkoušky je upraven v ustanovení § 5 nařízení vlády.⁵⁵ Pokud je i při opakované zkoušce příslušník hodnocen členy komise výrokem „*nevyhověl(a)*“, dochází k ukončení služebního poměru dnem uplynutí služebního poměru na dobu určitou.⁵⁶

⁵⁵ Nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení

⁵⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 41 písm. b)

2 Řízení ve věcech služebního poměru

Řízení ve věcech služebního poměru je upraveno v části dvanácté zákona o služebním poměru počínaje ustanovením § 169 až po ustanovení § 196. Rozhodování ve věcech služebního poměru lze na základě nálezu Ústavního soudu považovat za výkon veřejné moci⁵⁷, stejně tak se na veřejnoprávní povaze služebního poměru shoduje správní i civilní judikatura.⁵⁸

2.1 Základní zásady řízení ve věcech služebního poměru

V souladu se základními zásadami a principy vedení správního řízení nesmí docházet k porušení základních práv účastníka řízení, ani mu nesmí být jakkoliv zkracováno právo na spravedlivý proces (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 1062/08⁵⁹). Dále nesmí být v rámci správního řízení dotčen princip legitimního očekávání a právní jistoty, kdy nesmí být svévolně zasahováno do základních práv účastníka řízení (srov. zejména hlava V. Listiny základních práv a svobod), kdy účastník má právní nárok na zákonné a nestranné projednání věci. Mezi zásady správního řízení patří zásada zákonnosti, zásada rovnosti účastníků řízení před zákonem, zásada dispoziční, zásada oficiality, zásada materiální pravdy, zásada vyhledávací, zásada slyšení účastníků, právo nahlížet do spisu, právo na odůvodnění, právo na poučení, zásada volného hodnocení důkazů, zásada dvoustupňové řízení, zásada jednotnosti řízení, zásada rychlosti a zásada hospodárnosti.⁶⁰

2.2 Obecná ustanovení řízení ve věcech služebního poměru

V ustanovení § 169 zákona o služebním poměru jsou vymezení účastníci řízení jako *příslušník, bývalý příslušník nebo pozůstalý po příslušníkovi; účastníkem řízení o jednání, které má znaky přestupku, je též navrhovatel.*⁶¹

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 2428/13

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2470/2012

⁵⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 1062/08

⁶⁰ TOMEK, Petr. Slovník služebního poměru. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 188 až 190

⁶¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 169

Účastníci řízení mohou ovlivňovat procesní postup řízení, ale následně i jeho výsledek. Například požadavkem na řádné odůvodnění rozhodnutí, řádné vypořádání námitek ze strany služebního funkcionáře, připomínek a návrhů. Řízení je podle zákona neveřejné.

Ustanovení § 171 zákona o služebním poměru taxativně vymezuje druhy řízení, na které se řízení ve věcech služebního poměru nevztahuje. Ve všech ostatních případech se rozhoduje v rámci formalizovaného řízení. Dle charakteru rozhodované věci, lze řízení ve věcech služebního poměru rozdělit na typy řízení související se vznikem, změnou a zánikem služebního poměru, kázeňská řízení, ale také například řízení o náhradě škody apod. Podle způsobu zahájení řízení na řízení zahajovaná na základě žádosti nebo řízení zahajovaná z podnětu služebního funkcionáře. A dle způsobu vedení na řízení o úplném řízení, zkráceném řízení nebo zvláštním řízení. Jedná se například o příkazní řízení o jednání, které má znaky přestupku a další.⁶² Výsledkem všech řízení je vydané rozhodnutí (správní akt) služebním funkcionářem, v němž je rozhodováno o subjektivních právech a povinnostech účastníků.

Účastník řízení si dle ustanovení § 172 zákona o služebním poměru může fakultativně zvolit zastoupení ve formě zmocněnce, kterému udělí písemnou plnou moc, ve které uvede rozsah zmocněncova oprávnění, jinak je plná moc neplatná. Za subsidiárního použití § 33 odst. 1 správního řádu lze konstatovat, že plná moc může být udělena i do protokolu. Plná moc vzniká již dohodou o zastoupení. Jedná se o deklaratorní akt, který prokazuje existující zastoupení. Dále musí být zmocněnec svéprávný a vhodný k zastupování účastníka. Není pravidlem, že služební funkcionář musí takovou volbu zmocněnce akceptovat za každých okolností. Zejména pokud by účelově docházelo k maření řízení výběrem osoby, která by například bydlela ve vzdálené zemi, a bylo tak složité doručování, či tato

⁶² TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 560

osoba neovládala český jazyk. Zjistí-li služební funkcionář, že dochází ke zneužití práva, není povinen přiznat takovému zastoupení účinky.⁶³

Zmocněnec dle ustanovení § 172 odst. 2 zákona o služebním poměru v řízení ve věcech služebního poměru jedná jménem zastoupeného a ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.

Na druhé straně na osobu služebního funkcionáře jsou kladeny vysoké nároky, zejména musí jemu svěřenou pravomoc vykonávat formálně i materiálně správně. Jelikož je zasahováno zásadním způsobem do práv příslušníka, formální správností se pro služebního funkcionáře rozumí postupovat v zákonných mezích a materiální správností se rozumí přiměřenost a předvídatelnost v jeho rozhodnutích.

Setkávám se zaběhlou praxí, že služební funkcionář má na svém pracovišti pověřené pracovníky zabývající se touto problematikou, kteří mu chystají podklady pro vydání jeho rozhodnutí.

Důležité je na tomto místě zmínit i ustanovení § 174 zákona o služebním poměru, které upravuje práva a povinnosti účastníka řízení. Zejména má účastník podle odst. 1 právo nahlížet do spisu, pořizovat si z něj výpisy, ale také se může vyjádřit před vydáním rozhodnutí nebo navrhnout doplnění podkladů. Nahlížením do spisu se rozumí veřejné subjektivní právo uplatněné u služebního funkcionáře, který spis vede a zahrnuje celé období, kdy se správní řízení vede, tzn. od jeho zahájení až po vydání rozhodnutí služebního funkcionáře, ale i dále v řízení o opravných prostředcích. Oprávněné osoby nemusejí udávat důvod, proč do spisu chtějí nahlížet nebo do které části spisu nahlíží. Toto právo účastníkům řízení nemůže být upřeno nebo vázáno na další rozšiřující podmínky, než je nahlížení do spisu v prostorách úřadu a v době obvyklé, tím se rozumí jeho úřední hodiny.

Zde je potřeba od sebe odlišit právo na nahlížení do spisu a právo na svobodný přístup k informacím dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu

⁶³ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 565

k informacím ve znění pozdějších předpisů. Na základě žádosti podle tohoto zákona nelze účastníkovi poskytnout celý spis, ale jen ty informace, o které si výslovně požádal. Pokud taková žádost nebude ani po výzvě o doplnění správně vymezena, může být žádost správním orgánem (služebním funkcionářem) zamítnuta.

Účastník může také navrhopvat důkazy jako jednu ze základních součástí práva na spravedlivý proces založenou čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁶⁴ a čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Tato práva náleží účastníkům řízení od samotného počátku řízení, tím se rozumí od okamžiku zahájení řízení až po vydání pravomocného rozhodnutí. Dále mají účastníci řízení právo klást otázky svědkům a znalcům, ale i sobě navzájem. Dotazovaná osoba musí být na samém začátku dotazování poučena služebním funkcionářem o právu odmítnout odpovědět na otázku a pořadí osob při kladení otázek vždy určuje služební funkcionář. Účastník řízení je oprávněn využít veškerých svých práv, které mu zákon svěřuje k uplatnění svých zájmů a služební funkcionář je povinen se jejich realizací zabývat, neboť každému právu účastníka řízení odpovídá relevantní povinnost správního orgánu.

Podle ustanovení § 174 odst. 2 zákona o služebním poměru mají účastníci řízení také určité povinnosti. Jedná se zejména o povinnost neprodleně oznámit skutečnosti nasvědčující vyloučení služebního funkcionáře ze správního řízení pro pochybnost o jeho podjatosti ve smyslu § 14 odst. 3 správního řádu. Nebo povinnost odstranit případné nedostatky podání, povinnost provádět procesní úkony v zákonem stanovených lhůtách, neztěžovat a nezpůsobovat průtahy řízení, povinnost poskytovat služebnímu funkcionáři veškerou potřebnou součinnost při opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí a další. Toto neplatí za předpokladu, že by došlo k sebeobviňování příslušníka v rámci kázeňského řízení.

⁶⁴ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 575

2.3 Služební funkcionář a jeho pravomoci při rozhodování v řízení ve věcech služebního poměru

Vedle okruhu účastníků řízení dále ustanovení § 170 zákona o služebním poměru upravuje předmět řízení, čímž se pro potřeby tohoto zákona rozumí práva a povinnosti účastníků. Jinými slovy se jedná o rozhodovací činnost služebních funkcionářů za účelem vydání rozhodnutí. Zásadní roli zde má služební funkcionář, který řízení vede a vystupuje jako správní orgán. Rozhoduje a nese za něj zodpovědnost v hmotněprávní ale i procesněprávní rovině. V řízení vystupuje ve vrchnostenském postavení, bez něhož by nemohl rozhodovat. Zákonem mu je svěřena celá řada oprávnění pro řádný a rychlý průběh řízení.

Služební funkcionář má v řízení ve věcech služebního poměru širokou diskreční pravomoc, jak v dané věci rozhodnout, a to vždy s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu. Postup správního orgánu zakládá legitimní očekávání účastníka řízení, že bude v obdobném případě postupováno a rozhodováno obdobně. Míra uvážení a případná podjatost či nepodjatost služebního funkcionáře se pak v předmětné věci promítne především v tom smyslu, jakým způsobem proběhne celé řízení a jeho dílčí části. Tedy k jakým důkazům v rámci volného hodnocení důkazů služební funkcionář přihlédně, jak rychle v dané věci rozhodne, zda řízení s ohledem na předložené důkazy přeruší, zda umožní účastníku řízení prodloužit lhůtu k doplnění důkazů apod.

Podjatostí se rozumí takový vztah rozhodující osoby k projednávané věci či účastníkům řízení, který vzbuzuje důvodné pochyby o její nestrannosti a nezaujatosti v dané věci.

Z ustanovení § 14 odst. 1 správního řádu je zřejmé, že každá osoba bezprostředně se podílející na výkonu pravomoci správního orgánu, o níž lze důvodně předpokládat, že má s ohledem na svůj poměr k věci či účastníkům řízení zájem na výsledku řízení, je vyloučena ze všech úkonů v řízení, při jejichž provádění by mohla výsledek řízení ovlivnit, a to jak výrazně pozitivně či negativně. Podle ustanovení § 14 odst. 5 představený osoby, která je vyloučena z řízení, za ni bezodkladně určí jinou úřední osobu. Z čl. 14b odst. 1 závazného

pokynu policejního prezidenta č. 75/2013, kterým se stanoví rozsah pravomoci služebních funkcionářů jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru příslušníků Policie České republiky vyplývá, že o vyloučení z projednávání a rozhodování věci z důvodu podjatosti rozhoduje přímý nadřízený služební funkcionář dotčeného služebního funkcionáře.

2.4 Průběh řízení ve věcech služebního poměru

Jelikož řízení ve věcech služebního poměru je komplexním řízením, lze ho dle procesních úkonů řadit na zahájení řízení dle § 178 odst. 2 písm. b) zákona o služebním poměru, shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí, vyjádření účastníků k podkladům rozhodnutí, vydání a oznámení rozhodnutí a v neposlední řadě zahrnuje také odvolací řízení.⁶⁵

Účastník může také činit podání služebnímu funkcionáři, který je oprávněn ve věci rozhodovat podle § 175 odst. 1 zákona o služebním poměru. Toto podání musí splňovat předepsanou formu, tím se rozumí podání písemné nebo ústní do protokolu anebo podání v elektronické podobě. Z podání musí být zřejmý obsah, kdo jej činí, jaké věci se týká a co se navrhuje. Pokud má podání nějaké vady podle § 175 odst. 2 zákona o služebním poměru, vrátí jej služební funkcionář účastníkovi a současně určí dostatečnou lhůtu k jeho doplnění. Služební funkcionář je standardně povinen rozhodnout o podání do 30 dnů. Pouze ve složitých případech je tato lhůta zákonem stanovena až na 60 dnů ode dne doručení podání.

Podle ustanovení § 181 odst. 1 zákona o služebním poměru: *„Rozhodnutím je úkon služebního funkcionáře v určité věci, jímž se zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určeného účastníka nebo jímž se prohlašuje, že tento účastník má určitá práva a povinnosti.“*. A dále dle ustanovení § 181 odst. 2 zákona o služebním poměru: *„Rozhodnutí musí být v souladu s právními předpisy, být vydáno příslušným služebním funkcionářem, být dostatečně obsahově určité, obsahovat předepsané náležitosti a mít vždy písemnou formu.“*.

⁶⁵ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 559

Mezi povinné části rozhodnutí řadíme základní údaje, výrokovou část, odůvodnění a poučení.

Rozhodnutí musí být příslušníkovi vždy doručeno v zákonem stanovených lhůtách. „*Lhůta začíná běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé.*“⁶⁶ Dnem doručení účastníkovi počíná rozhodnutí právně existovat.⁶⁷ Pokud se tak nestane, dochází podle ustanovení § 209 zákona o služebním poměru v některých případech k zániku práva, i když není v řízení namítáno.

Rozhodnutí se příslušníkovi doručuje zpravidla na služebnu do vlastních rukou nebo dále do místa trvalého pobytu. V neposlední řadě na místo, kde bude příslušník zastižen.⁶⁸ Není-li možno doručit výše uvedeným způsobem, „*Ize jej doručit prostřednictvím držitele poštovní licence, zvláštní poštovní licence, nebo jiného provozovatele poštovních služeb.*“⁶⁹ V případě zastoupení účastníka, doručuje se rozhodnutí jeho zástupci.

Příslušník potvrdí převzetí rozhodnutí na kopii vyhotoveného dokumentu. Účinky doručení nastávají, i pokud účastník odmítne zásilku přijmout, o čemž se vyhotoví záznam.

Příslušníkovi při marném uplynutí určené lhůty zaniká právo podat odvolání proti rozhodnutí služebního funkcionáře, tzv. prekluzivní charakter procesní lhůty. Jedná se zejména o případy při obnově řízení či v přezkumném řízení.⁷⁰

2.5 Přezkoumávání rozhodnutí

Obdobně jako ve správním řízení, musí být i řízení ve věcech služebního poměru přezkoumatelné. K tomuto dochází orgánem vyššího stupně, a to zejména při přezkoumání z hlediska jeho zákonnosti, důvodnosti, ale také správnosti postupu při vydání rozhodnutí. Uplatňuje se zde institut presumpce správnosti.

⁶⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 210 odst. 1

⁶⁷ TOMEK, Petr. Slovník služebního poměru. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 27

⁶⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 176 odst. 1

⁶⁹ Tamtéž, § 176 odst. 2

⁷⁰ TOMEK, Petr. Slovník služebního poměru. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 291

Tím se rozumí, že rozhodnutí se považuje za bezvadné, pokud odvolací orgán nerozhodl jinak.⁷¹

Opravné prostředky účastníků řízení slouží jako podnět pro přezkoumání takového rozhodnutí. Proti rozhodnutí, která nejsou v právní moci, se podávají opravné prostředky řádné. Naopak proti rozhodnutí, která již nabyla právní moci, se podávají opravné prostředky mimořádné. Zákon o služebním poměru rozděluje řádné opravné prostředky na odvolání a rozklad. A mimořádné opravné prostředky na obnovu řízení a přezkumné řízení. Přezkoumávání pravomocných rozhodnutí soudem podle ustanovení § 196 zákona o služebním poměru je specifickým opravným prostředkem, který spadá do působnosti správního soudnictví.

Lze konstatovat, že služební funkcionář za svá rozhodnutí nenese žádnou osobní zodpovědnost. V případě vydaného vadného rozhodnutí je toto přezkoumáno a ve druhém stupni řízení zrušeno anebo v případě nezákonného rozhodnutí, které je následně soudem zrušeno.

Podle ustanovení § 194 zákona o služebním poměru: „*O odvolání (rozkladu), v obnoveném řízení, v přezkumném řízení a o námitkách proti služebnímu hodnocení rozhoduje služební funkcionář na základě návrhu poradní komise.*“ Jejichž členy jmenuje služební funkcionář, pro nějž připravuje poradní komise návrh rozhodnutí. Stejně tak i pravidla jednání poradní komise stanoví příslušný služební funkcionář.⁷²

⁷¹ TOMEK, Petr. Slovník služebního poměru. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 162

⁷² Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 194

3 Skončení služebního poměru

Skončení služebního poměru upravuje část druhá hlava třetí zákona o služebním poměru. Služební poměr se ukončuje na základě subjektivní právní skutečnosti, kterou se rozumí rozhodnutí služebního funkcionáře o propuštění ze služebního poměru nebo zrušení služebního poměru ve zkušební době, a to jak ze strany příslušníka, tak i ze strany bezpečnostního sboru. Dále služební poměr může také skončit na základě objektivních právních skutečností, kterými se rozumí pro výklad tohoto zákona uplynutí doby, na níž byl služební poměr stanoven, dosažení horní hranice věku stanovené zákonem nebo smrtí příslušníka. Tímto je zaručena právní stabilita služebního poměru.⁷³

Pokud dojde k souběhu dvou různých důvodů pro ukončení služebního poměru ve stejný den, Nejvyšší správní soud rozhodl v rozsudku sp. zn. 3 Ads 30/2008-95 ze dne 21. 5. 2008⁷⁴ tak, že se jednotlivé právní úkony posuzují samostatně.

Dnem skončení služebního poměru zaniká účastníkům služebního poměru (příslušníku bezpečnostního sboru, ale i státu na druhé straně) většina práv a povinností, ale rozhodně se nedá říci, že odpadávají všechny. Příkladem lze uvést, i nadále trvá povinnost příslušníka zachovávat mlčenlivost, a to zejména o skutečnostech, o kterých se dozvěděl při výkonu své služby. A na druhé straně vzniká příslušníkovi od státu nárok na výsluhový příspěvek dnem skončení služebního poměru, toto ovšem pouze za splnění určitých zákonem stanovených podmínek.⁷⁵

Dle ustanovení § 44 zákona o služebním poměru „*Dojde-li ke zrušení rozhodnutí o skončení služebního poměru příslušníka, jeho služební poměr trvá se všemi nároky.*“⁷⁶ Příslušník má podle ustanovení § 124 odst. 9 „*po zrušení rozhodnutí*

⁷³ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 185

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 3 Ads 30/2008-95

⁷⁵ CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-539-2, s. 339

⁷⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 44

o skončení služebního poměru za dobu, po kterou nevykonával službu, nárok na služební příjem ve výši odpovídající průměrnému měsíčnímu příjmu.“⁷⁷

3.1 Zrušením ve zkušební době

Stanovená 6 měsíční zkušební doba patří mezi nově zavedené právní instituty po přijetí zákona č. 247/2017 Sb., kterým se mění zákon o služebním poměru, a to s účinností od 1. ledna 2018. Primárním účelem zavedení zkušební doby bylo ověření pro obě strany nově vzniklého právního vztahu, zda jim sjednaný služební poměr vyhovuje.

Jelikož v praxi dochází standardně k situaci, že nový policista absolvuje právě v této době základní odbornou přípravu a je zařazen ve školském zařízení. Tedy nevykonává službu na svém mateřském útvaru, a ověření o jeho vhodnosti ze strany zaměstnavatele je dle mého názoru poměrně komplikované. Policista ještě neprošel veškerým výcvikem, aby byl schopen vykonávat samostatně službu, služební funkcionář tedy nemůže objektivně hodnotit, zda bude vhodný pro další setrvání ve služebním poměru. Shledávám zde zásadní rozpor se záměrem zákonodárce, délka současně nastavené zkušební doby nedává v praxi moc logiku. Je otázkou diskuse, zda neprodloužit její délku.

Naopak příslušník v této době si může snadněji ověřit, zda mu budoucí systém služby pro stát bude vyhovovat a bude ho ochoten akceptovat se všemi důsledky, zejména také s omezením svých práv apod.

Zrušení služebního poměru ve zkušební době podle nového ustanovení § 41a zákona o služebním poměru je možné kdykoliv i bez uvedení důvodů ze strany příslušníka a také ze strany bezpečnostního sboru. *„Ve zkušební době může bezpečnostní sbor nebo příslušník zrušit služební poměr i bez uvedení důvodu. Služební poměr skončí uplynutím 5 kalendářních dnů ode dne doručení rozhodnutí služebního funkcionáře příslušníkovi nebo písemného oznámení*

⁷⁷ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 124 odst. 9

*příslušníka bezpečnostnímu sboru, nejpozději však uplynutím zkušební doby.*⁷⁸
Rozhodnutí ve věcech služebního poměru se v tomto případě nevydává.⁷⁹

Rozhodnutí služebního funkcionáře i oznámení příslušníka musí vždy mít písemnou formu a jedná se o jediné rozhodnutí služebního funkcionáře, které nemusí být (jak bylo zmíněno výše v ustanovení § 41a) odůvodněné, byť dále v zákoně o služebním poměru v ustanovení § 181 odst. 2 jsou taxativně vymezeny předepsané náležitosti, které musí rozhodnutí obsahovat.⁸⁰
*„V odůvodnění služební funkcionář uvede důvody vydání rozhodnutí, z jakých podkladů vycházel při rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při jejich hodnocení a při výkladu právních a služebních předpisů, jakož i způsob, jakým se vypořádal s návrhy a námitkami účastníka a s jeho vyjádřením k podkladům rozhodnutí. Odůvodnění rozhodnutí není třeba, jestliže služební funkcionář vyhoví žádosti účastníka v plném rozsahu.“*⁸¹ Lze zde shledat nejednoznačnost výkladu zákona a v praxi tedy může nastat situace, pokud se bývalý příslušník ohradí vůči zrušení služebního poměru například z diskriminačního důvodu, musí služební funkcionář jeho tvrzení vyvrátit a doložit jiný důvod, který vedl ke skončení služebního poměru.⁸²

Z výše uvedených důvodů lze konstatovat, že institut zrušení služebního poměru ve zkušební době je dosti komplikovaný a přináší jak nejasnosti v oblasti výkladu právní normy, tak i pro aplikační praxi. Každé rozhodnutí služebního funkcionáře zasahující do práv a povinností příslušníka by mělo probíhat v rámci řízení ve věcech služebního poměru. V neposlední řadě se domnívám, že samotná délka zkušební doby v rozsahu šesti měsíců je nevyhovující.

⁷⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 41a

⁷⁹ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 187

⁸⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 181 odst. 2

⁸¹ Tamtéž, § 181 odst. 5

⁸² TOMEK, Petr a Karel NOVÝ. Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7, s. 142

3.2 Uplynutím doby určité

Při prvním přijetí do služebního poměru se příslušník zařazuje do služebního poměru na dobu určitou, která je zákonem stanovena v trvání 3 let. Služební poměr na dobu určitou je zakončen vykonáním služební zkoušky, která se vykoná nejdříve 6 měsíců před uplynutím doby určité. Nejdéle potom měsíc před jejím ukončením.⁸³

Pokud se příslušník nepřihlásí k vykonání služební zkoušky ve stanovené době nebo ji ani v náhradním (opakovaném) termínu nevykoná úspěšně, uplynutím doby určité skončí služební poměr. V případě, že nastanou příslušníkovi závažné překážky pro vykonání služební zkoušky, služební funkcionář prodlouží příslušníkovi dobu určitou tak, aby zkoušku mohl vykonat do 1 měsíce po odpadnutí této překážky.⁸⁴ V praxi se nejčastěji jedná o případy dlouhodobé nemoci příslušníka či mateřskou nebo rodičovskou dovolenou.

Naopak „*Příslušník ve služebním poměru na dobu určitou musí být též propuštěn, jestliže dosáhl neuspokojivých výsledků ve výkonu služby podle závěru služebního hodnocení.*“⁸⁵ Logickým výkladem lze dovodit, že příslušník služební zkoušku tedy podle zákona ani nevykoná. Rozhodnutí o propuštění je doručeno příslušníkovi nejdéle do 1 roku ode dne, kdy tento důvod vznikl.⁸⁶ Takto dlouhá lhůta je zde pro aplikační praxi zbytečná, služební funkcionář takto učiní zpravidla bezodkladně.

V odůvodněných případech může být doba určitá rozhodnutím služebního funkcionáře prodloužena na nezbytně dlouho dobu. Jedná se o objektivní důvody a závažné překážky, během kterých příslušník nemohl vykonat služební zkoušku v zákonem stanovených termínech. Standardně zde v praxi hovoříme o případech mateřské či rodičovské dovolené nebo dlouhodobé nemoci příslušníka.

⁸³ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 12 odst. 1

⁸⁴ Tamtéž, § 12 odst. 4

⁸⁵ Tamtéž, § 42 odst. 3 písm. c)

⁸⁶ Tamtéž, § 42 odst. 4

Po odpadnutí takové překážky vykoná příslušník služební zkoušku do jednoho měsíce po nástupu do služby.

Podle ustanovení § 42 odst. 3 písm. a) zákona o služebním poměru příslušník ve služebním poměru na dobu určitou musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „*služební místo, na něž byl ustanoven, bylo zrušeno v důsledku organizačních změn a příslušníka nelze ustanovit na jiné služební místo*“.⁸⁷ Podkladem rozhodnutí je organizační změna, změna systemizace. Není stanovena žádná objektivní ani subjektivní lhůta pro doručení rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Služební poměr končí uplynutím 2 kalendářních měsíců následujících po dni doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru, jestliže služební funkcionář nerozhodne na základě žádosti příslušníka o kratší době.⁸⁸

To neplatí za předpokladu, pokud: *“Příslušníka lze odvolat z dosavadního služebního místa a ustanovit na jiné služební místo, pro které je stanovena nižší služební hodnost, jestliže o to požádá.”*⁸⁹ Nebo lze příslušníka odvolat na jeho žádost z dosavadního služebního místa a ustanovit na o jeden stupeň vyšší služební hodnost, pokud takové místo je volné a příslušník splňuje podmínky vzdělání.⁹⁰

Dále na základě ustanovení § 42 odst. 3 písm. b) zákona o služebním poměru příslušník ve služebním poměru na dobu určitou musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „*mu zanikla platnost osvědčení, je-li osobou určenou ke styku s utajovanými informacemi, a nelze jej ustanovit na jiné služební místo*“.⁹¹ Opět zde není stanovena žádná objektivní ani subjektivní lhůta pro doručení rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Služební poměr končí uplynutím 2 kalendářních měsíců následujících po dni doručení rozhodnutí

⁸⁷ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 3 písm. a)

⁸⁸ Tamtéž, § 42 odst. 6

⁸⁹ Tamtéž, § 26 odst. 2

⁹⁰ Tamtéž, § 26 odst. 3

⁹¹ Tamtéž, § 42 odst. 3 písm. b)

o propuštění ze služebního poměru, jestliže služební funkcionář nerozhodne na základě žádosti příslušníka o kratší době.⁹²

Je otázka, kam je následně zařazen takový příslušník, pokud mu bylo služební místo zrušeno podle ustanovení § 42 odst. 3 písm. a) nebo mu zanikla platnost osvědčení podle ustanovení § 42 odst. 3 písm. b) zákona o služebním poměru a současně nedošlo k uplynutí výše zmíněné lhůty 2 kalendářních měsíců pro skončení služebního poměru. Nabízí se možnost zařadit takového příslušníka do zálohy pro přechodně nezařazené, ovšem dikce zákona stanoví, že: *„Do zálohy pro přechodně nezařazené se zařadí příslušník ve služebním poměru na dobu neurčitou.“*⁹³

V aplikační praxi tato formulace zákona přináší úskalí a předpokládá se, že příslušníkovi bude uděleno služební volno na základě překážky ve službě ze strany zaměstnavatele, tedy bezpečnostního sboru a platí též, že: *„Příslušník, který nemůže po přechodnou dobu vykonávat službu z provozní příčiny nebo jiné překážky ve službě na straně bezpečnostního sboru, má nárok na služební příjem.“*⁹⁴

3.3 Úmrtím nebo prohlášením za mrtvého

Důkaz smrti příslušníka bezpečnostního sboru se prokazuje za subsidiárního využití zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.⁹⁵ *„Smrt člověka se prokazuje veřejnou listinou vystavenou po prohlédnutí těla mrtvého stanoveným způsobem. Nelze-li tělo mrtvého prohlédnout stanoveným způsobem, prohlásí člověka za mrtvého i bez návrhu soud, pokud byl člověk účasten takové události, že se jeho smrt vzhledem k okolnostem jeví jako jistá. V rozhodnutí určí soud den, který platí za den smrti.“*⁹⁶

⁹² Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 6

⁹³ Tamtéž, § 32 odst. 1

⁹⁴ Tamtéž, § 124 odst. 8

⁹⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁹⁶ Tamtéž, § 26 odst. 1 a 2

Úmrtí příslušníka i prohlášení za mrtvého za využití institutu tzv. domněnky smrti na základě zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních,⁹⁷ v platném znění, má obdobné právní účinky. Podle ustanovení § 41 písm. d) zákona o služebním poměru skončí příslušníkovi služební poměr *úmrtím nebo prohlášením za mrtvého*.⁹⁸

Služební poměr skončí na základě právní události dnem uvedeným jako den úmrtí v úmrtním listě. Služební poměr skončí také na základě pravomocného rozhodnutí soudu v případě prohlášení za mrtvého. Dnem skončení služebního poměru je datum smrti uvedené v rozsudku soudu. Řízení ve věcech služebního poměru se nezahajuje. Následně se vyhotoví záznam o skončení služebního poměru příslušníka a založí se do osobního spisu.

Zánik a přechod některých nároků po smrti příslušníka dále upravuje ustanovení § 212 zákona o služebním poměru. *„Nárok na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění zaniká smrtí příslušníka. Ostatní peněžité nároky nezanikají.*“⁹⁹ Peněžité nároky nezanikají až do výše trojnásobku příslušníkovy průměrného služebního příjmu a přechází na manžela, na děti nebo rodiče žijící v době smrti ve společné domácnosti s příslušníkem nebo jsou předmětem dědictví.¹⁰⁰

Naopak peněžité nároky vůči bezpečnostnímu sboru zanikají, mimo těch *„o kterých bylo pravomocně rozhodnuto nebo které byly příslušníkem před jeho smrtí písemně uznány co do důvodů i výše, a nároků na náhradu škody způsobené úmyslně.*“¹⁰¹

3.4 Dovršením věku 65 let

Mezi zákonem taxativně uvedený důvod pro skončení služebního poměru na základě právní události, patří dovršení věku 65 let příslušníka. Zákon

⁹⁷ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

⁹⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 41 písm. d)

⁹⁹ Tamtéž, § 212 odst. 1

¹⁰⁰ Tamtéž, § 212 odst. 2

¹⁰¹ Tamtéž, § 212 odst. 3

o služebním poměru konkrétně stanoví, že služební poměr skončí „*dnem 31. prosince kalendářního roku, v němž příslušník dovršil věku 65 let.*“¹⁰²

Analogii s touto právní úpravou lze spatřovat v § 32 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a to v tom, že „*u pojištěnců narozených po roce 1971 důchodový věk činí 65 let.*“¹⁰³

¹⁰² Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 41 odst. 1 písm. e)

¹⁰³ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, § 32 odst. 3

4 Propuštění ze služebního poměru

V předchozí kapitole bylo pojednáno o způsobech skončení služebního poměru na základě nějaké objektivní právní skutečnosti a nyní se následující kapitola detailněji zaměří na další způsob skončení služebního poměru podle ustanovení § 41 písm. c) zákona o služebním poměru, a to propuštění ze služebního poměru. Jedná se o subjektivní právní skutečnost, tudíž nejproblematictější a nejnáročnější způsob ukončení služebního poměru. Zákon o služebním poměru stanovuje ve věci propuštění ze služebního poměru obligatorní vedení správního řízení, tedy řízení ve věcech služebního poměru.¹⁰⁴ Důvody propuštění příslušníka ze služebního poměru taxativně uvedené v ustanovení § 42 zákona o služebním poměru mají závazný charakter a služební funkcionář musí příslušníka vždy propustit.¹⁰⁵

Základní povinnosti příslušníků zaměřené zejména na dodržování služební kázně jsou uvedeny v § 45 zákona o služebním poměru, ale i v dalších zákonech jako je např. trestní řád. Dále také mohou být stanoveny služebními předpisy či rozkazy nadřízených funkcionářů. Jejich dodržování a závazné plnění vyplývá ze vztahu nadřízenosti, podřízenosti, ale také samotné službě státu. Současně také vyplývají ze služebního slibu, který musí být složen bez výhrad.

Příslušník bezpečnostního sboru z titulu své profese má být zajisté morální autoritou pro své okolí i širokou veřejnost, a to nejen během výkonu služby, ale i v dobu mimo službu. Případy jeho pochybení, ať již úmyslným skutkem či nedbalostním, dále rozeberu v následujících podkapitolách a zanalyzuji jednotlivé propouštěcí důvody.

4.1 Pravomocné odsouzení za úmyslný trestný čin

Podle zákona o služebním poměru příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „*byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně.*“¹⁰⁶

¹⁰⁴ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 169 až § 196

¹⁰⁵ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 142

¹⁰⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 1 písm. a)

Trestný čin vymezuje trestní zákoník jako „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“¹⁰⁷ Přičemž úmyslné zavinění je specifikováno tím, že pachatel *“chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.”*¹⁰⁸

Příslušník bezpečnostního sboru, který úmyslně porušuje zákon, nemůže požívat důvěry veřejnosti a trvání služebního poměru takového příslušníka je v rozporu se zájmy policie i celé společnosti. Smyslu a účelu zákona o služebním poměru tedy odpovídá právní výklad, podle něhož příslušník, který spáchal úmyslný trestný čin, musí být propuštěn, pokud ztratil zákonem upravenou a vyžadovanou bezúhonnost podle § 14 zákona o služebním poměru. A to ani v případě zahlazení odsouzení podle zvláštního právního předpisu.¹⁰⁹

Jak bylo konstatováno v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2019, sp. zn. 10 As 61/2015-69¹¹⁰, při posuzování bezúhonnosti se nepřihlíží ani *„k rozhodnutí prezidenta republiky, v jejichž důsledku se na občana hledí, jako by odsouzen nebyl.”*¹¹¹

Jedinou podmínkou pro propuštění policisty ze služebního poměru podle § 42 odst. 1 písm. a) zákona o služebním poměru je pravomocné odsouzení za trestný čin spáchaný úmyslně.¹¹² Čili nejen bezúhonnost, ale i morální kredit takového člověka je navždy narušen a již nemůže z titulu své funkce působit jako autorita, natož v bezpečnostním sboru.

¹⁰⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 13

¹⁰⁸ Tamtéž, § 15 odst. 1

¹⁰⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 69, § 70 a § 87

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 363 až § 365

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2019, sp. zn. 10 As 61/2015-69

¹¹¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 14 odst. 3

¹¹² Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. a)

Tento propouštěcí důvod vnímám jednoznačně jako nejdůležitější a taková osoba již v bezpečnostním sboru dále nesmí působit. Na druhou stranu z pohledu řízení ve věcech služebního poměru je jednoznačný. Podkladem pro vydání rozhodnutí služebního funkcionáře o propuštění ze služebního poměru je existence pravomocného rozsudku doručenému bezpečnostnímu sboru, v němž rozhodl trestní soud o vině příslušníka. Při řízení o propuštění nevzniká již žádný prostor pro dokazování a k otázce o vině a trestu. Služební funkcionář se jen musí řídit rozsudkem nezávislého soudu. Není stanovena žádná objektivní ani subjektivní lhůta pro doručení rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Lze důvodně předpokládat, že tento úkon bude učiněn bezodkladně.

Z vlastní zkušenosti mohu uvést příklad, kdy se kolega odsouzený za úmyslný trestný čin podvod, snažil marně všemi dostupnými způsoby zabránit propuštění. Naprosto souhlasím se zavedenou praxí, kdy služební funkcionář okamžitě po prokazatelném doručení pravomocného rozsudku bezpečnostnímu sboru zahájí řízení o propuštění. Nakonec ani obstrukční jednání kolegy a „náhodná“ pracovní neschopnost, neměly efekt v rámci zahájeného řízení ve věcech služebního poměru. Některé úkony lze o pár dnů oddálit, či nepřebírat zásilky, ale nevzniká zde takovým jednáním prostor pro ochranu dobu jako například pro zaměstnance podle zákoníku práce.

Služební poměr příslušníkovi následně skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹¹³ Příslušník nemá nárok na odchodné a výsluhový příspěvek podle zákona o služebním poměru.¹¹⁴

4.2 Pravomocné odsouzení za trestný čin spáchaný z nedbalosti

Jako nedbalostní trestný čin vymezuje trestní zákoník jednání pachatele, který *„věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo nevěděl, že svým jednáním*

¹¹³ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. a)

¹¹⁴ Tamtéž, § 155 a § 157

*může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.*¹¹⁵

*Příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.“*¹¹⁶

Z uvedené definice vyplývá, že ne v každém případě spáchání nedbalostního trestného činu musí být příslušník vždy propuštěn. Jelikož podkladem pro vydání rozhodnutí o propuštění je pro nadřízeného příslušníka pravomocný rozsudek soudu. A současně je v ustanovení § 42 odst. 1 písm. b) zákona o služebním poměru explicitně vyžadováno splnění podmínky *rozporu jednání s požadavky kladenými na příslušníka*, které musí služební funkcionář ve svém rozhodnutí blíže specifikovat. Jedná se o neurčitý právní pojem, který vyžaduje od služebního funkcionáře pečlivé posouzení a následné řádné odůvodnění předmětného jednání.

Rozhodnutí o propuštění musí být příslušníkovi doručeno bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 1 roku ode dne, kdy tento důvod vznikl.¹¹⁷ Služební poměr končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru¹¹⁸ a na rozdíl od spáchání úmyslného trestného činu zde příslušník následně má nárok na odchodné a výsluhový příspěvek.¹¹⁹

4.3 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Služební funkcionář musí také přistoupit k propuštění příslušníka, jestliže *„bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání, bylo pravomocně schváleno narovnání nebo bylo*

¹¹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 16 odst. 1

¹¹⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 1 písm. b)

¹¹⁷ Tamtéž, § 42 odst. 4

¹¹⁸ Tamtéž, § 42 odst. 5 písm. a)

¹¹⁹ Tamtéž, § 155 a § 157

*pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.*¹²⁰

Podmíněné zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 307 trestního řádu v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže „*obviněný se k činu doznal; nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě; vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání, a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.*“¹²¹

Podle ustanovení § 309 trestního řádu v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného a poškozeného soud a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout o schválení narovnání a zastavit trestní stíhání, jestliže se obviněný dozná, že tento skutek spáchal¹²²

Odchylení se od běžného průběhu trestního řízení, které nedospěje do svého obvyklého konce, označujeme pojmem „odklony v trestním řízení“. Jedná se o zvláštní způsoby řízení (podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání).

Odklony v trestním řízení doposud nejsou v současné platné právní úpravě jednoznačně definovány a dochází tím i odborníky k jejich rozdílnému výkladu.¹²³

¹²⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 1 písm. c)

¹²¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 307 odst. 1

¹²² Tamtéž, § 309 odst. 1

¹²³ Bulletin advokacie, odborný právní portál | Pojem „odklon v trestním řízení“ aneb skutečně je možné za formu odklonu v trestním řízení považovat i trestní příkaz a dohodu o vině a trestu?. Bulletin advokacie, odborný právní portál | Domů [online]. Copyright © [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pojem-odklon-v-trestnim-rizeni-aneb-skutecne-je-mozne-za-formu-odklonu-v-trestnim-rizeni-povazovat-i-trestni-prikaz-a-dohodu-o-vine-a-trestu#:~:text=Odklony%20v%20trestn%C3%ADm%20%C5%99%C3%ADzen%C3%AD%20jsou%20osobit%C3%A9%20zp%C5%AFsoby%20trestn%C3%ADho,smyslu%20stejn%C4%9B%20plnohodnotn%C4%9B%20jak%20ve%20standardn%C3%ADm%20trestn%C3%ADm%20%C5%99%C3%ADzen%C3%AD.>

V aplikační praxi se užije ustanovení § 179g trestního řádu¹²⁴ namísto podání návrhu na potrestání, může státní zástupce za podmínek uvedených v § 307 trestního řádu, rozhodnout o tom, že se podání návrhu na potrestání podmíněně odkládá, jestliže se podezřelý k činu doznal.¹²⁵

I přes to, že se jedná o alternativní vyřízení věci, kdy k odsouzení příslušníka za trestný čin nedošlo, podkladem pro vydání rozhodnutí služebního funkcionáře je pravomocné rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, pravomocné schválení narovnání nebo pravomocné rozhodnutí o podmíněném odložení návrhu na potrestání. A dále při vydání rozhodnutí o skončení služebního poměru následuje správní úvaha služebního funkcionáře o tom, zda předmětné jednání je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka.¹²⁶ Domnívám se, že k tomuto dojde vždy. Veřejností je takové pochybení policisty vnímáno negativně a stejně tak by k této situaci měl přistupovat i nadřízený policista. Policie má plnit úkoly v oblasti vyšetřování a objasňování trestných činů či přestupků a její členové nemohou být sami trestně stíháni. Vnímám to jako naprosto absurdní situaci, že bych byla jako fyzická osoba prověřována odsouzeným policistou.

Krajský soud v Ostravě se k této otázce vyjádřil takto: *„Jednání naplňující znaky úmyslně spáchaného trestného činu je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru vždy. Posuzování otázky, zda je předmětné jednání způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru, má místo jen u jednání naplňující znaky trestného činu spáchaného z nedbalosti.“*¹²⁷

Následné rozhodnutí o propuštění musí být příslušníkovi doručeno bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 1 roku ode dne, kdy tento důvod

¹²⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 179g odst. 1 písm. a)

¹²⁵ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2., s. 192

¹²⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 1 písm. c)

¹²⁷ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 10. 2010, sp. zn. 22 Ca 177/2009

vznikl.¹²⁸ Služební poměr končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru¹²⁹ a příslušník již nemá právo na výsluhové nároky.¹³⁰

4.4 Porušení služebního slibu

Příslušník dnem přijetí do služebního poměru skládá bez výhrady služební slib, ve kterém slibuje na svou čest a svědomí, že při výkonu služby bude nestranný; bude důsledně dodržovat právní a služební předpisy; bude plnit rozkazy svých nadřízených; nikdy nezneužije svého služebního postavení; bude se vždy a všude chovat tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru; služební povinnosti bude plnit řádně a svědomitě; nebude váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.¹³¹

Z výše uvedeného je zřejmé, že tento slib obecně popisuje povinnosti kladené bezpečnostním sborem na příslušníka. Jedná se zde více o etický, nežli právní rozměr za současné podmínky porušení konkrétní zákonné povinnosti.

Důvodem pro propuštění tedy může být situace, kdy příslušník kumulativně *„porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.“*¹³²

V tomto momentě shledávám pro služebního funkcionáře problematické ustanovení zákona o služebním poměru, kdy je nejdříve jeho volnou úvahou potřeba objasnit kritéria propouštěcího důvodu, a to:

- neurčitý právní pojem *zavrženíhodné jednání* příslušníka, které musí být v rozhodnutí o skončení služebního poměru přezkoumatelně odůvodněno.

¹²⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 4

¹²⁹ Tamtéž, § 42 odst. 5 písm. a)

¹³⁰ Tamtéž, § 155 a § 157

¹³¹ Tamtéž, § 17 odst. 3

¹³² Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. d)

Podle autora Tomka P. se musí jednat o „...jednání pro společnost zcela nepřijatelné. Lze soudit, že musí jít o jednání, které má vysokou společenskou nebezpečnost.“¹³³

Na toto podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu¹³⁴ navazuje tvrzení: „Nelze však požadovat, aby správní orgán podal zcela úplnou a dostatečnou definici neurčitého právního pojmu (...). Požadavek na vymezení neurčitého právního pojmu je tak třeba vnímat jakožto rámcové vymezení, které má funkci zajištění určité zřejmosti toho, v čem správní orgán spatřuje rozsah tohoto pojmu, jeho účelem je zabránit libovůli při konfrontaci neurčitých pojmů a konkrétních skutkových zjištění. Jedná se tedy o určité stanovení rámcových obsahových mantinelů, nikoli o rigorózní definici.“

Zavrženíhodné jednání příslušníka musí služební funkcionář vždy posuzovat individuálně. Dá se říci, že se jedná o zneužitelný důvod pro propuštění příslušníka při přílišné horlivosti služebního funkcionáře. Může se jednat o případy, kdy nadřízený pracovník toto jednání unáhleně vyhodnotí jako zavrženíhodné ve snaze o lehké zbavení se nepohodlného příslušníka. Na druhou stranu se domnívám, že jako zavrženíhodné jednání lze i vyvodit úmyslné přestupkové jednání, které ale nemusí být důvodem pro propuštění. Je tedy jednoznačně nutno hledět na způsob provedení činu, formu zavinění a motiv příslušníka předmětného jednání.¹³⁵

- jednání musí vykazovat znaky trestného činu.

Tím se rozumí jednání absolutně neslučitelné s následným výkonem služby. Může se zde například jednat o jednání, kdy v rámci soudního řízení příslušník nebyl uznán vinným z trestného činu, ale služební funkcionář svou úvahou vyhodnotil, že došlo k naplnění znaků trestného činu.

¹³³ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 143

¹³⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 4 Ads 119/2008-61

¹³⁵ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2., s. 194 - 195

- jednání musí být způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

Pod tímto pojmem si lze představit širokou škálu příslušnickova jednání. Ale pokud má sloužit jako podklad pro propuštění z důvodu porušení služebního slibu, musí se jednat o jednání vykazující znaky úmyslného trestného činu. Pro příklad lze uvést znění rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích, kdy příslušník ohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru, jelikož: „*veřejností je velmi vnímáno každé protiprávní jednání příslušníka Policie ČR, kdy úkolem policisty je chránit zájmy společnosti, a proto nelze připustit, aby policista vykonával činnost pod vlivem alkoholu.*“¹³⁶ Nebo podle rozsudku Nejvyššího správního soudu: „*Použití veřejných prostředků (vybraných za uložené blokové pokuty od přestupců) v důsledku protiprávního jednání pro vlastní soukromé účely (navíc v rozsahu blížícím se hranici pro trestný čin zpronevěry – viz § 206 odst. 1 ve spojení s § 138 odst. 1 trestního zákoníku) je jedno z nejzávažnějších jednání, kterým je příslušník schopen ohrozit pověst Policie České republiky a důvěru v ní.*“¹³⁷

Dále již není rozhodující, zda je proti příslušníkovi vedeno trestní řízení, ale musí jím být kumulativně porušeny všechny čtyři výše rozebrané podmínky, a to služební slib, shledáno v jeho činu zavržením hodné jednání vykazující znaky trestného činu a současně musí být takové jednání způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

Z uvedeného textu je zřejmé, že se jedná o poněkud kontroverzní propouštěcí důvod a současně ho vnímám asi jako nejproblémovější při řádném zdůvodnění rozhodnutí. Služební funkcionář může lehce sklouznout k unáhlenému rozhodnutí. Na druhou stranu podle ustanovení § 180 odst. 5 zákona o služebním poměru „*si nemůže učinit úsudek o osobním stavu příslušníka a o tom, zda byl spáchán trestný čin a kdo za něj odpovídá.*“¹³⁸ Pouze soud rozhoduje o vině a trestu a služební funkcionář musí akceptovat zásadu presumpce nevinoty. Pokud tak neučiní, dopouští se protiústavního postupu.

¹³⁶ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 50 A 46/2016-63

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 5 As 35/2014

¹³⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 180 odst. 5

Řízení o propuštění ze služebního poměru z důvodu porušení služebního slibu patří podle ustanovení § 183 až § 185 zákona o služebním poměru mezi zvláštní řízení, je zahájeno prvním úkonem doručením rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.

Rozhodnutí o propuštění na základě ustanovení § 42 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru musí být příslušníkovi doručeno bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 1 roku ode dne, kdy tento důvod vznikl.¹³⁹

Služební poměr následně končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁴⁰

Odvolání je možno podat do 7 kalendářních dnů ode dne doručení rozhodnutí o propuštění. Odvolání nemá odkladný účinek. Příslušník poté již nemá nárok na výsluhové nároky.¹⁴¹

Může v praxi nastat i taková situace, kdy je následně rozhodnutím soudu nebo na základě obnovy řízení zrušeno předchozí rozhodnutí o propuštění. V takovém případě má příslušník nárok na poskytnutí obou výsluhových nároků.

4.5 Uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti

V bezpečnostním sboru je považováno odnětí služební hodnosti za nejpřísnější kázeňský trest, který zakládá skutečnost, kdy příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru¹⁴² V návaznosti na ustanovení § 186 odst. 8 zákona o služebním poměru: *„Kázeňský trest odnětí služební hodnosti se ukládá za kázeňský přestupek se zvláště škodlivým následkem, za kázeňský přestupek spočívající v závažném porušení povinností nebo omezení stanovených v § 48, za opakované spáchání kázeňského přestupku se škodlivým následkem, jestliže předcházející uložení kázeňských trestů nevedlo v období 3 let k obnově služební kázně příslušníka, za jednání, které má znaky přestupku a je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka, anebo za opakované dosahování*

¹³⁹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 4

¹⁴⁰ Tamtéž, § 42 odst. 5 písm. a)

¹⁴¹ Tamtéž, § 155 a § 157

¹⁴² Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. e)

*neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení.*¹⁴³ Ustanovení § 48 zákona o služebním poměru lze považovat za speciální. Stanoví taxativní výčet jednání, za která se obligatorně ukládá kázeňský trest odnětí služební hodnosti.

Logickým výkladem zákona o služebním poměru lze konstatovat, že bez služební hodnosti nemůže příslušník dále setrvat ve služebním poměru založeném na základě ustanovení § 17 zákona o služebním poměru. *„Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru obsahuje výrok o jmenování do služební hodnosti.*¹⁴⁴

Při rozhodování o odnětí služební hodnosti musí služební funkcionář postupovat přezkoumatelným způsobem. Podle Krajského soudu v Brně nebylo rozhodnutí služebních funkcionářů *„objektivní už z toho důvodu, že přesvědčivě neprokázali, jak žalobce naplnil kumulativně zákonné znaky pro uložení tak závažného trestu, ať již s ohledem na dlouhodobou negativní prognózu jeho chování jako policisty nebo porušováním interních předpisů a zákonných norem ve vícero případech, s ohledem na prokázání úmyslného zavinění k následkům, jež nastaly, a i vzhledem k jeho osobním pohnutkům, které vedly k tomuto jednání.*¹⁴⁵

Žádná lhůta nestanoví, do kdy má být doručeno příslušníkovi rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Jelikož podkladem pro propuštění příslušníka je pravomocné rozhodnutí o uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti vydané zpravidla jedním služebním funkcionářem, není zde prostor pro zbytečné časové prodlevy.

Služební poměr končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁴⁶ Do doby jeho doručení musí být příslušníkovi zabráněno ve výkonu služby, v tomto případě se jedná o překážku na straně zaměstnavatele. Příslušník má následně nárok na odchodné i výsluhový příspěvek.¹⁴⁷

¹⁴³ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 186 odst. 8

¹⁴⁴ Tamtéž, § 17 odst. 1 písm. e)

¹⁴⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 36 Ad 6/2013

¹⁴⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. a)

¹⁴⁷ Tamtéž, § 155 a § 157

Pokud podá příslušník proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu žalobu ke správnímu soudu, odkládá se tímto vykonatelnost rozhodnutí do nabytí právní moci rozhodnutí soudu.¹⁴⁸

4.6 Porušení zvláštních omezení práv příslušníka

Pro zajištění nestranného výkonu služby jsou příslušníkům omezena některá politická práva. Ale současně dochází zákonnou úpravou také k omezení hospodářských a sociálních práv. Toto ovšem musí být zajištěno bezpečnostním sborem v souladu s Listinou. Na základě ustanovení § 42 odst. 1 písm. f) zákona o služebním poměru příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „porušil omezení stanovená v § 47“.¹⁴⁹ Čímž se rozumí, že „příslušník nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí ani vykonávat činnost v jejich prospěch; volební právo příslušníka tím není dotčeno“.¹⁵⁰

Rozhodnutí o propuštění musí být příslušníkovi doručeno bezodkladně, nejpozději však do 1 roku ode dne, kdy tento důvod vznikl.¹⁵¹ Služební poměr končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁵² Příslušník má právo na výsluhové nároky podle zákona o služebním poměru.¹⁵³

Rozhodně tímto ustanovením zákona není při omezení politických práv dotčeno aktivní ani pasivní právo příslušníka volit nebo být volen. I příslušník bezpečnostního sboru může vykonávat funkci člena zastupitelstva obce či kraje.

Přijetím zákona č. 163/2019 Sb., novely zákona o služebním poměru, bylo stanoveno, že při zachování omezení hospodářských práv, může příslušník výhradně se souhlasem služebního funkcionáře vykonávat ještě i jinou výdělečnou

¹⁴⁸ FIALA, Zdeněk. Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7, s. 178 -180

¹⁴⁹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 1 písm. f)

¹⁵⁰ Tamtéž, § 47 odst. 1

¹⁵¹ Tamtéž, § 42 odst. 4

¹⁵² Tamtéž, § 42 odst. 5 písm. a)

¹⁵³ Tamtéž, § 155 a § 157

činnost mimo službu.¹⁵⁴ V určitých případech stanovených zákonem se tento souhlas nevyžaduje.¹⁵⁵

Při omezení sociálních práv zákon stanovuje, že příslušníkům bezpečnostních sborů nepřísluší právo na stávkou, a dále příslušníci zpravodajských služeb ani nesmí být členy odborových organizací.

Hlavním účelem výše uvedených zákonných omezení práv je v co největší míře zabránit střetu osobních zájmů příslušníků se zájmy služby. S tímto lze naprosto souhlasit, jelikož příslušníci jsou ve specifickém zaměstnaneckém postavení vůči státu a při složení služebního slibu stvrzují svou nestrannost.

4.7 Pozbytí státního občanství

Dalším propouštěcím důvodem je, jestliže příslušník „*pozbyl státní občanství České republiky.*“¹⁵⁶ Pozbytí státního občanství je upraveno zákonem.¹⁵⁷ Prohlášení o vzdání se státního občanství učiní příslušník před krajským úřadem příslušným podle místa posledního trvalého pobytu na území České republiky nebo před zastupitelským úřadem České republiky za kumulativního splnění podmínek stanovených v rozsahu zákona, a to za předpokladu že příslušník „*trvale se zdržuje v cizině; není v České republice přihlášen k trvalému pobytu a je zároveň státním občanem cizího státu, nebo žádá o nabytí cizího státního občanství a prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky činí v souvislosti s nabytím tohoto státního občanství.*“¹⁵⁸

Není stanovena žádná lhůta pro doručení rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Pozbytím státního občanství již příslušník nesplňuje základní předpoklady pro přijetí do služebního poměru¹⁵⁹ a lze tedy důvodně předpokládat, že služební funkcionář vydá rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru bez zbytečného odkladu. Služební poměr končí dnem

¹⁵⁴ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 48 odst. 2

¹⁵⁵ Tamtéž, § 48 odst. 4

¹⁵⁶ Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. g)

¹⁵⁷ Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

¹⁵⁸ Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky, § 40 odst. 1

¹⁵⁹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 13 odst. 1

doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁶⁰ Příslušník má následně právo na odchodné i výsluhový příspěvek podle zákona o služebním poměru.¹⁶¹

4.8 Dlouhodobé pozbytí zdravotní způsobilosti

Příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru i tehdy, jestliže „*podle lékařského posudku poskytovatele pracovnělékařských služeb dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím.*“¹⁶²

Na základě zákona o služebním poměru¹⁶³ a vyhlášky č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech¹⁶⁴, se ověřuje zdravotní způsobilost příslušníků bezpečnostního sboru. Posouzení zdravotního stavu příslušníka provádí služební lékař v rámci periodické prohlídky „*jednou za 2 roky ode dne vydání lékařského posudku o zdravotní způsobilosti ze vstupní nebo poslední periodické prohlídky, v rozsahu komplexního fyzikálního vyšetření, elektrokardiografického vyšetření, popřípadě dalších odborných vyšetření.*“¹⁶⁵

V odůvodněných případech stanovených vyhláškou se provede mimořádná prohlídka za účelem zjištění a posouzení, zda u příslušníka nedošlo ke změně nebo ztrátě zdravotní způsobilosti pro výkonu služebního místa. Příslušník je povinen se na výzvu služebního funkcionáře tomuto vyšetření podrobit.

Lékařem je vydán posudek o zdravotní způsobilosti s uvedením klasifikační značky, která odpovídá příslušné zdravotní způsobilosti:

„A“ - zdravotní způsobilost bez omezení

„C“ - zdravotní způsobilost s omezením

¹⁶⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. a)

¹⁶¹ Tamtéž, § 155 a § 157

¹⁶² Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. h)

¹⁶³ Tamtéž, § 79 a § 92 odst. 3 písm. e)

¹⁶⁴ Vyhláška č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech, § 4

¹⁶⁵ Tamtéž, § 3

„D“ - zdravotní nezpůsobilost (D - 1) nebo dlouhodobou zdravotní nezpůsobilost (D - 2)¹⁶⁶

Propuštěn ze služebního poměru může být jen příslušník, který je zdravotně nezpůsobilý k výkonu služebního místa pro pozbytí zdravotní způsobilosti, a u kterého byl lékařem shledán zdravotní stav klasifikace „D“. Zdravotní posudek nesmí obsahovat popis zdravotního stavu příslušníka a s tím souvisí pro služebního funkcionáře i značná problematičnost při odůvodnění rozhodnutí o propuštění.

Například Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 11/08 se k této otázce vyjádřil následně: *„Posudek vydaný zařízením závodní preventivní péče o způsobilosti k práci určitého zaměstnance není aktem vrchnostenského orgánu nadaného právem rozhodovat o právech a povinnostech, ale jde o odborné stanovisko lékaře, který zákonem předvídaným a vyžadovaným způsobem poskytuje součinnost zaměstnavateli. Ten je pak teprve tím, kdo na podkladě zjištění a závěrů lékaře činí konkrétní úkony v rámci pracovněprávního vztahu, kterými zasahuje právní sféru zaměstnance.“*¹⁶⁷

Služební funkcionář, ale i zdravotně posuzovaný příslušník, mohou proti závěru lékařského vyšetření podat ve lhůtě 10 pracovních dnů od doručení návrh na jeho přezkum. Tento návrh nemá odkladný účinek, jestli z jeho závěru vyplynulo, že posuzovaná osoba je zdravotně nezpůsobilá.

Pokud shledá lékař takový nález, který zakládá důvod k propuštění v příčinné souvislosti se služebním úrazem nebo nemocí z povolání, přísluší příslušníkovi jednorázové odškodnění ve výši 230 000 Kč.¹⁶⁸ Nemoci z povolání a jejich podmínky upravuje nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání.¹⁶⁹

¹⁶⁶ Vyhláška č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech, příloha č. 1

¹⁶⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 11/08

¹⁶⁸ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 39

¹⁶⁹ Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Podkladem pro následné vydání rozhodnutí služebního funkcionáře v případě zdravotní nezpůsobilosti příslušníka je pravomocný lékařský posudek. Opět i zde nastává případ, kdy v praxi lze sledovat situace, že jsou na služebního funkcionáře kladeny příliš vysoké nároky v řízení ve věcech služebního poměru a následného skončení služebního poměru. Jelikož toto rozhodnutí musí být náležitě odůvodněno, aby zde nevznikl prostor pro pochybnosti.

V tomto propouštěcím případě není stanovena žádná objektivní ani subjektivní lhůta pro doručení rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Služební poměr končí příslušníkovi dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁷⁰ Příslušník má právo na výsluhové nároky.

4.9 Odnětí osvědčení o tělesné zdatnosti k výkonu služby nebo o odborné způsobilosti

Příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „*mu bylo odňato osvědčení o tělesné zdatnosti nebo o odborné způsobilosti stanovené zvláštním právním předpisem.*“¹⁷¹ Pro potřeby zákona o služebním poměru se v případě propuštění příslušníka z důvodu odnětí odborné způsobilosti zvláštním právním předpisem rozumí zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.¹⁷² Tento institut se uplatňuje pouze u příslušníků Hasičského záchranného sboru, kteří svou funkci vykonávají jen na základě stanovené odborné způsobilosti.

Osvědčení o tělesné zdatnosti příslušníků není v zákoně o služebním poměru blíže specifikováno. Ustanovení § 79 odst. 4 zákona o služebním poměru stanoví: „*Za fyzicky způsobilého se považuje příslušník, který vyhovuje požadavkům na tělesnou zdatnost stanoveným ředitelem bezpečnostního sboru pro výkon služby na služebním místě, na které má být příslušník ustanoven.*“¹⁷³ A dále podle ustanovení § 15 odst. 4 zákona o služebním poměru je tělesná zdatnost vázána

¹⁷⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. a)

¹⁷¹ Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. i)

¹⁷² Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, § 72

¹⁷³ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 79 odst. 4

pro výkon služebního místa, na kterém je příslušník ustanoven. Nikoliv k výkonu služby v bezpečnostním sboru.¹⁷⁴

Fyzická způsobilost se periodicky ověřuje tělesnými prověrkami. Pokud příslušník testy tělesné zdatnosti ani po jejich případném opakování nesplní, zakládá tato skutečnost na vydání rozhodnutí o propuštění.

Ani zde není zákonnou úpravou stanovena žádná lhůta pro doručení rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Je ovšem předpoklad, že bude jednat bezodkladně. Následně služební poměr příslušníka končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁷⁵ Příslušník má nárok na výsluhové nároky podle § 155 a § 157 zákona o služebním poměru.

4.10 Pozbytí osobnostní způsobilosti

Příslušník musí být také propuštěn ze služebního poměru, jestliže „*podle posudku psychologa bezpečnostního sboru pozbyl osobnostní způsobilost k výkonu služby.*“¹⁷⁶

Osobnostní způsobilost je ověřována zejména na písemnou žádost služebního funkcionáře u příslušníka, u něhož se lze důvodně domnívat, že je osobnostně nezpůsobilý. Příslušník na základě zákona o služebním poměru¹⁷⁷ je povinen se na výzvu služebního funkcionáře tomuto vyšetření podrobit. Psychologické vyšetření za účelem ověření osobnostní způsobilosti k výkonu služby lze také vykonat na žádost příslušníka či lékaře poskytujícího pracovnělékařské služby.¹⁷⁸ Při vyšetření je ověřována zejména emoční stabilita, odolnost příslušníka vůči psychické zátěži, psychosociální vyzrállost a další.

¹⁷⁴ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 146

¹⁷⁵ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. a)

¹⁷⁶ Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. j)

¹⁷⁷ Tamtéž, § 92 odst. 3 písm. e)

¹⁷⁸ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 205

Proti závěru psychologa může příslušník podat návrh na přezkoumání vedoucímu psychologického pracoviště, který bez zbytečného odkladu posoudí závěr psychologa či určí jiného psychologa k jeho posouzení. V přezkumném řízení se posuzují použité metody a správnost vyhodnocení.

Služební funkcionář není jen pasivním vykonavatelem rozhodnutí psychologa. Závěr psychologa může být také služebním funkcionářem přezkoumán, jak bylo konstatováno v rozsudku sp. zn. 9 As 296/2015-31 Nejvyššího správního soudu: *„Je správním orgánem, v jehož pravomoci je iniciovat psychologické vyšetření příslušníka, jenž zahajuje a vydává rozhodnutí v řízení o propuštění ze služebního poměru, z čehož nepochybně plyne též jeho právo žádat o doplnění vyšetření, resp. o nové vyšetření, vyskytnou-li se např. pochybnosti o správnosti podkladů původní žádosti. I závěr psychologa vydaný ve smyslu § 5 vyhlášky o osobnostní způsobilosti je pouze podkladem správního rozhodnutí, který může být služebním funkcionářem a následně správním soudem přezkoumán např. z hlediska jeho vad, nedostatku opory ve spisech, rozporu se spisy, anebo z hlediska vad řízení při zjišťování skutkové podstaty.“*¹⁷⁹

Podkladem rozhodnutí je pravomocný posudek podle vyhlášky č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru. V posudku je uveden závěr psychologa bezpečnostního sboru. Není stanovena žádná lhůta pro doručení rozhodnutí od dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Služební poměr končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁸⁰ Příslušník má nárok na výsluhové nároky podle § 155 a § 157 zákona o služebním poměru.

I zde spatřuji velký prostor pro volnou úvahu služebního funkcionáře, který zažádá psychologické pracoviště o přezkoumání osobnostní způsobilosti příslušníka. Jelikož výkon služby v bezpečnostním sboru je zajisté fyzicky, ale právě i psychicky náročné povolání a příslušník může například řešit nějakou složitou životní situaci nebo rodinné problémy.

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2016, sp. zn. 9 As 296/2015-31

¹⁸⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. a)

Pokud se nečekaně projeví změna v jeho chování nebo dosahuje horších výsledků při komunikaci s veřejností, nemusí se vždy jednat o duševní poruchu či nějak být změněna osobnostní způsobilost tohoto příslušníka. Služební funkcionář by k tomuto kroku měl přistoupit opravdu po důkladném zvážení celé situace.

4.11 Omezení způsobilosti k právním úkonům (svéprávnosti)

S výše uvedenou osobnostní způsobilostí souvisí i způsobilost k právním úkonům neboli svéprávnost. Příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „byla jeho svéprávnost omezena.“¹⁸¹ Pro účely výkladu zákona o služebním poměru se za subsidiárního využití zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník rozumí: „Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).“¹⁸² Pouze soudem může být svéprávnost pro duševní poruchu, která není jen přechodná, na dobu určitou omezena. Dále také pro nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo omamných prostředků či jedů.¹⁸³

Mezi základní předpoklady pro vznik služebního poměru patří již od začátku plná svéprávnost¹⁸⁴. Pokud příslušníkovi byla soudem omezena svéprávnost, může si v řízení ve věcech služebního poměru, kdy se rozhoduje o právech a povinnostech účastníků, zvolit zmocněnce. „Zástupcem účastníka, jehož svéprávnost byla omezena, je soudem ustanovený opatrovník.“¹⁸⁵

V předmětném důvodu pro propuštění není stanovena lhůta pro doručení rozhodnutí ode dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Tím se zcela jistě rozumí, že bude konat bezodkladně. Tento důvod pro propuštění nezakládá prostor pro nějaké domněnky či ověřování ze strany bezpečnostního sboru.

¹⁸¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 1 písm. k)

¹⁸² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 15 odst. 2

¹⁸³ Tamtéž, § 55 až § 65

¹⁸⁴ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 13 odst. 1 písm. f)

¹⁸⁵ Tamtéž, § 173

Služební poměr končí dnem doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁸⁶ Příslušník má právo požadovat výsluhové nároky.

4.12 Uplynutí doby stanovené pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené

Podle zákona o služebním poměru příslušník musí být propuštěn ze služebního poměru, jestliže „*uplynula doba uvedená v § 32 odst. 2 a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul.*“¹⁸⁷ V záloze pro přechodně nezařazené může být příslušník nejdéle po dobu 3 měsíců, pokud je odvolaný z dosavadního služebního místa, dosahuje neuspokojivých výsledků ve výkonu služby¹⁸⁸, je ve služebním poměru na dobu neurčitou a jehož nelze ustanovit na jiné služební místo.¹⁸⁹ Příslušník po tuto dobu nevykonává službu, ale je mu i nadále zachována dosažená služební hodnota. Jedná se o zvláštní druh překážky ve službě na straně bezpečnostního sboru a příslušník má po celou dobu zařazení do zálohy nárok na 80% služebního příjmu.¹⁹⁰

Není stanovena žádná lhůta pro doručení rozhodnutí od dne, kdy služební funkcionář důvod propuštění zjistil. Služební poměr končí uplynutím 2 kalendářních měsíců následujících po dni doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁹¹ Příslušník má nárok na veškeré výsluhové nároky.¹⁹²

4.13 Žádost o propuštění

V neposlední řadě musí být propuštěn ze služebního poměru příslušník, který požádal o propuštění.¹⁹³ Žádost o propuštění musí být učiněna v souladu s ustanovením § 175 zákona o služebním poměru a příslušníkovi musí být za splnění zákonných podmínek bez zbytečných časových prodlev vyhověno.

¹⁸⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. a)

¹⁸⁷ Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. l)

¹⁸⁸ Tamtéž, § 203 odst. 4 písm. e)

¹⁸⁹ Tamtéž, § 26 odst. 4 a § 32 odst. 2

¹⁹⁰ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 288

¹⁹¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 42 odst. 5 písm. b)

¹⁹² Tamtéž, § 155 a § 157

¹⁹³ Tamtéž, § 42 odst. 1 písm. m)

Jedná se o jednostranný právní úkon příslušníka, tedy právní úkon směřující k ukončení právního vztahu.

Tato žádost musí být předána bezpečnostnímu sboru v písemné podobě a měla by být podána na standardizovaném formuláři. Pokud tomu takto nebude, nemá to žádný vliv na učiněném podání. Doručením žádosti o propuštění služebnímu funkcionáři se zahajuje řízení ve věcech služebního poměru a služební funkcionář je povinen rozhodnout o propuštění.¹⁹⁴

Služební poměr končí uplynutím 2 kalendářních měsíců následujících po dni doručení žádosti o propuštění ze služebního poměru, jestliže služební funkcionář nerozhodne na základě žádosti příslušníka jinak (o době kratší).¹⁹⁵ Naopak o delší době nelze rozhodnout, nežli výše uvedená zákonná lhůta.¹⁹⁶

Až do doručení rozhodnutí o propuštění může příslušník tuto žádost kdykoliv vzít zpět a služební funkcionář je v tomto období povinen řízení o propuštění zastavit.¹⁹⁷ Služební poměr i nadále trvá se všemi nároky a v plném rozsahu se obnovuje předchozí právní stav. Pokud se tomu v dané lhůtě nestane, příslušníkovi již je doručeno rozhodnutí o propuštění a on se rozhodne, že chce i nadále vykonávat službu pro bezpečnostní sbor, musí již využít pouze opravných prostředků. Žádost o propuštění již nelze vzít zpět.

Příslušníkovi vzniká právo na výsluhové nároky¹⁹⁸ pouze, pokud proti němu v době skončení služebního poměru není vedeno trestní řízení pro trestný čin spáchaný úmyslně a následně je za něj pravomocně odsouzen; bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání; bylo pravomocně schváleno narovnání; bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání.¹⁹⁹

¹⁹⁴ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 178 odst. 1 a odst. 2 písm. a)

¹⁹⁵ Tamtéž, § 42 odst. 5 písm. c)

¹⁹⁶ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2, s. 147

¹⁹⁷ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 179

¹⁹⁸ Tamtéž, § 155 a § 157

¹⁹⁹ Tamtéž, § 155 písm. d)

5 Přehled statistických údajů

V předchozím textu práce byl proveden rozbor jednotlivých důvodů skončení služebního poměru. Pro provedení studie bude v následující kapitole uveden statistický vývoj skončení služebního poměru příslušníků Policie České republiky dle jednotlivých propouštěcích důvodů za poslední tři roky. Ráda bych zde poděkovala plk. Mgr. Simoně Hrubé, vedoucí odboru personálního Policejního prezidia České republiky za vstřícnost při poskytnutí následujících statistických údajů.

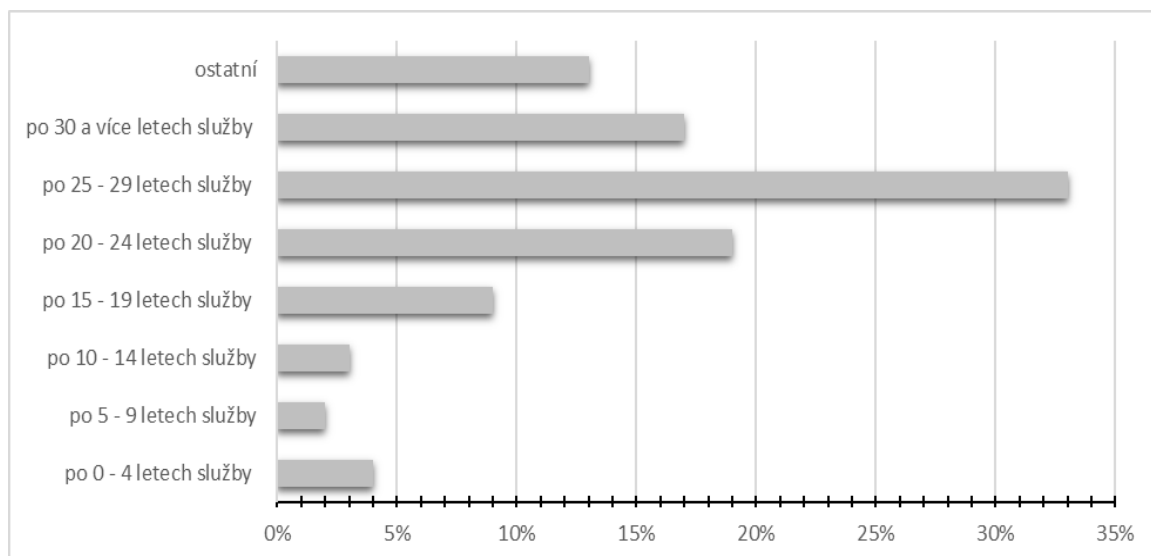
5.1 Skončení služebního poměru v roce 2020

V této části jsou uvedeny statistické údaje skončení služebního poměru příslušníků Policie České republiky dle jednotlivých důvodů za období od 1. ledna do 31. prosince 2020. Celkem v tomto roce skončilo služební poměr 1817 příslušníků.

Skončení služebního poměru od 1. ledna 2020 do 31. prosince 2020		
důvod	počet	procenta
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 0 - 4 letech služby	75	4%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 5 - 9 letech služby	32	2%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 10 - 14 letech služby	56	3%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 15 - 19 letech služby	159	9%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 20 - 24 letech služby	348	19%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 25 - 29 letech služby	598	33%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 30 a více letech služby	316	17%
Ostatní:	233	13%
- Propuštění § 42 odst. 3 písm. a) až c)	0	0%
- Dosažení věku 65	48	3%
- Nástup do jiného bezpečnostního sboru	36	2%
- Zrušení ve zkušební době	42	2%
- Uplynutí doby určité	0	0%
- Propuštění § 42 odst. 1 písm. a) až l)	85	5%
- Úmrtí	22	1%
Celkem	1 817	100%

Zdroj: Odbor personální, PP ČR

Podrobněji je následně uvedeno grafické znázornění skončení služebního poměru příslušníků Policie České republiky podle § 42 odst. 1 písm. m) zákona o služebním poměru, tedy na vlastní žádost, za období od 1. ledna do 31. prosince 2020 rozděleno dle délky služby příslušníků. V tomto roce skončilo služební poměr nejvíce příslušníků sloužících od 25 do 29 let služby.



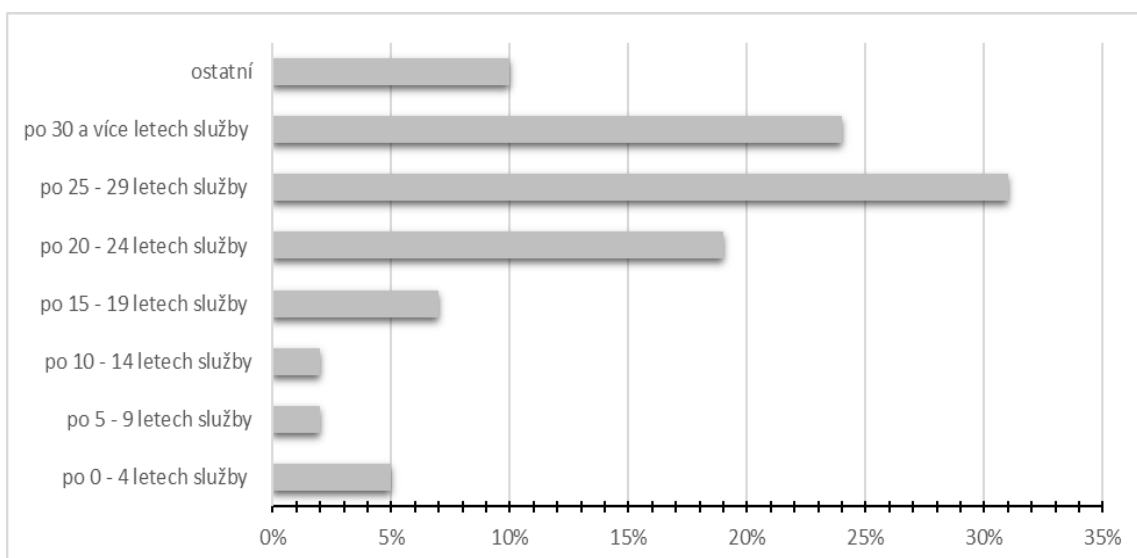
5.2 Skončení služebního poměru v roce 2021

Pro porovnání jsou dále v následující podkapitole uvedeny statistické údaje skončení služebního poměru příslušníků Policie České republiky dle jednotlivých důvodů za období od 1. ledna do 31. prosince 2021. Celkem v tomto období skončilo služební poměr 2559 příslušníků, a lze zde již obecně, proti minulému roku, spatřovat vzrůstající tendenci příslušníků ukončit služební poměr. I když zůstává zachován procentuální poměr důvodů ukončení služebního poměru ve srovnání s předešlým rokem, a to i v kategoriích po odsloužených letech služby v bezpečnostním sboru.

Skončení služebního poměru od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021		
důvod	počet	procenta
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 0 - 4 letech služby	124	5%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 5 - 9 letech služby	47	2%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 10 - 14 letech služby	58	2%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 15 - 19 letech služby	193	7%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 20 - 24 letech služby	487	19%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 25 - 29 letech služby	789	31%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 30 a více letech služby	609	24%
Ostatní:	252	10%
- Propuštění § 42 odst. 3 písm. a) až c)	0	0%
- Dosažení věku 65	40	2%
- Nástup do jiného bezpečnostního sboru	36	1%
- Zrušení ve zkušební době	80	3%
- Uplynutí doby určité	1	0%
- Propuštění § 42 odst. 1 písm. a) až l)	56	2%
- Úmrtí	39	2%
Celkem	2 559	100%

Zdroj: Odbor personální, PP ČR

Následně je ještě graficky zopakováno procentuální zastoupení skončení služebního poměru příslušníků Policie České republiky podle § 42 odst. 1 písm. m) zákona o služebním poměru, na vlastní žádost, za období od 1. ledna do 31. prosince 2021 rozděleno podle délky služby příslušníků. Opět i v tomto roce skončilo služební poměr nejvíce příslušníků sloužících od 25 do 29 let služby, stejně jako v minulém roce.



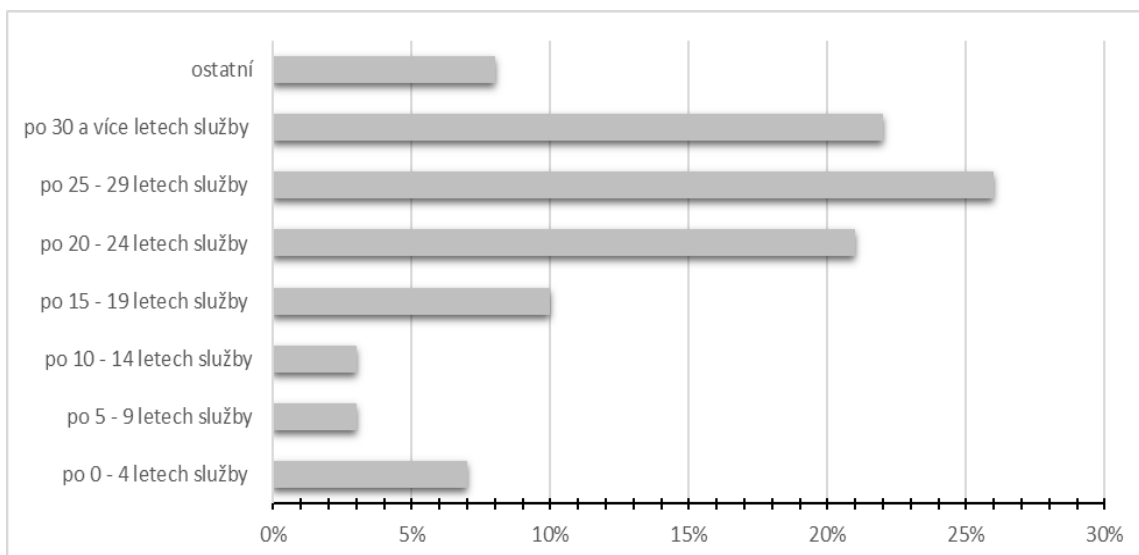
5.3 Skončení služebního poměru v roce 2022

A dále jsou uvedeny nejnovější statistické údaje skončení služebního poměru příslušníků Policie České republiky podle jednotlivých důvodů za období od 1. ledna do 31. prosince 2022. Celkem v minulém roce skončilo služební poměr 2711 příslušníků. Je zde již viditelný nárůst odchodu nových policistů do 4 let služby ze služebního poměru. V ostatních důvodech je procentuální zastoupení obecně podobné jako v předchozích letech.

Skončení služebního poměru od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022		
důvod	počet	procenta
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 0 - 4 letech služby	196	7%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 5 - 9 letech služby	86	3%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 10 - 14 letech služby	70	3%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 15 - 19 letech služby	266	10%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 20 - 24 letech služby	576	21%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 25 - 29 letech služby	700	26%
Propuštění § 42 odst. 1 písm. m) po 30 a více letech služby	586	22%
Ostatní:	231	8%
- Propuštění § 42 odst. 3 písm. a) až c)	0	0%
- Dosažení věku 65	27	1%
- Nástup do jiného bezpečnostního sboru	34	1%
- Zrušení ve zkušební době	62	2%
- Uplynutí doby určité	7	0%
- Propuštění § 42 odst. 1 písm. a) až l)	72	3%
- Úmrtí	29	1%
Celkem	2 711	100%

Zdroj: Odbor personální, PP ČR

Grafické zopakování procentuálního poměru zastoupení skončení služebního poměru příslušníků Policie České republiky na vlastní žádost za období od 1. ledna do 31. prosince 2022 rozděleno podle délky služby tento fakt jen dokládá. Stejně jako v letech minulých, i v roce 2022 skončilo služební poměr nejvíce příslušníků sloužících od 25 do 29 let služby.



Z výše uvedeného je zřejmé, že v Policii České republiky lze v souhrnu všech propouštěcích důvodů spatřovat meziročně narůstající trend v počtu skončení služebního poměru příslušníků bezpečnostního sboru. Jednoznačně převládá dlouhodobě jako důvod ukončení služebního poměru § 42 odst. 1 písm. m), a to propuštění na vlastní žádost. Naopak propuštění ze strany bezpečnostního sboru podle § 42 odst. 1 písm. a) až l) bylo každoročně realizováno zhruba v jedné desetině celkových případů.

Navíc v roce 2022 sedmi příslušníkům skončil služební poměr uplynutím doby určité. Tento fakt se, až na ojedinělé případy, minulý rok vyskytl poprvé. Z takto malého vzorku se lze jen domnívat, zda šlo o neúspěšné uchazeče, kteří nevykonali služební zkoušku, či nechali úmyslně uplynout dobu určitou a již nechtěli pokračovat ve výkonu služby. Jak bylo dříve již jednou konstatováno, zkušební dobu v délce šesti měsíců vnímám jako příliš krátké období pro ověření si, jestli příslušník bude vhodný pro budoucí výkon služby, jak ze strany služebního funkcionáře, tak zejména ze strany policisty.

6 Nároky po skončení služebního poměru

Se skončením služebního poměru příslušníka vznikají také určité nároky uplatňované u bezpečnostního sboru. Ke dni skončení služebního poměru vzniká bývalému příslušníkovi za předpokladu splnění zákonných podmínek nárok na odchodné, výsluhový příspěvek nebo pro jeho příbuzné nárok na úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka.

Současně může bývalý příslušník, nyní ve výslužbě, na základě ustanovení § 204 zákona o služebním poměru i nadále požívat určitých práv. Nepochybně se jedná o privilegia a jistý druh kompenzace plynoucí z předchozí náročné služby a také určitý benefit bezpečnostního sboru pro své bývalé zaměstnance.

Například je oprávněn nosit služební stejnokroj při slavnostních příležitostech. Pokud při výkonu služby dosahoval vynikajících výsledků, lze takového příslušníka jmenovat do vyšší hodnosti, a to i po úmrtí následkem služebního úrazu. Může mu být bezpečnostním sborem umožněno poskytování zdravotní péče zajišťované poskytovatelem pracovně lékařských služeb a také mu mohou být vytvořeny podmínky pro uspokojování kulturních, rekreačních a tělovýchovných potřeb příslušníků ve výslužbě a pro jejich zájmovou činnost.

Z výše uvedeného je zřejmé, že nároky po skončení služebního poměru mohou mít nepeněžitou, ale i peněžitou formu. Peněžitá forma slouží zejména k zabezpečení důstojného odchodu příslušníka do výslužby bez zásadní újmy na dosavadní životní úroveň. A současně všechny peněžité výsluhové nároky u příslušníků bezpečnostních sborů jsou na základě zákona osvobozeny od daně.²⁰⁰

Výsluhové nároky plní tedy regulační, kompenzační, sociální a motivační funkci.²⁰¹

²⁰⁰ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 4 odst. 1 písm. o)

²⁰¹ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 517

6.1 Odchodné

Nárok na odchodné vzniká dnem skončení služebního poměru příslušníkovi, který vykonával službu alespoň po dobu 6 let. Jak již bylo v rámci předchozí kapitoly zmíněno, toto neplatí pro příslušníka, který „*byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně; bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání, bylo pravomocně schváleno narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka; porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru a je následně na základě jednání, které vedlo k jeho propuštění, pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně.*“²⁰²

Základní výměra odchodného je po 6 letech doby služby stanovena na 1 měsíční služební příjem a každým následujícím zakončeným rokem ve služebním poměru se zvyšuje o jednu třetinu až do výše šestinásobku průměrného hrubého měsíčního služebního příjmu.²⁰³ Odchodné je vyplaceno jednorázově do 30 dnů ode dne skončení služebního poměru.²⁰⁴

V případě znovu přijetí příslušníka do služebního poměru, kterému už jednou bylo odchodné vyplaceno, se toto bezpečnostnímu sboru nevrací. Při novém skončení služebního poměru se pouze nárok na odchodné sníží o již jednou vyplacenou částku.²⁰⁵

6.2 Výsluhový příspěvek

Za splnění podmínek uvedených v ustanovení § 157 zákona o služebním poměru je periodicky každý měsíc poskytován bývalému příslušníkovi také výsluhový

²⁰² Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 155

²⁰³ Tamtéž, § 156 odst. 1

²⁰⁴ Tamtéž, § 167 odst. 1

²⁰⁵ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 522

příspěvek. Jedná se opět o peněžitý výsluhový nárok a jeho nárok lze uplatňovat nejdříve po 15 letech doby služby.

Výměra výsluhového příspěvku činí 20% měsíčního služebního příjmu za dovršených 15 let služby a dále se zvyšuje za každý ukončený rok služby o 3 % měsíčního služebního příjmu, tedy až do 20. roku služby na 35% měsíčního služebního příjmu.

Za 21. až 25. rok služby o 2 % měsíčního služebního příjmu. Dostává se její výše na 45% měsíčního služebního příjmu.

A následně za 26. rok služby a každý další ukončený rok služby výměra vzroste pouze o 1 % měsíčního služebního příjmu až do maximální výše 50 % měsíčního služebního příjmu.²⁰⁶

Je nutno podotknout, že tento institut je silným motivačním prvkem pro příslušníky a jejich případné setrvání u bezpečnostního sboru po určité roky. Minimálně tedy setrvání 15 let ve službě pro dosažení alespoň základního příspěvku. Z výše uvedeného je zřejmé, že po odsloužení 30. roce služby se výše výsluhového příspěvku nijak dále nezvyšuje a je současnou zákonnou úpravou stanovena na maximum 50 % měsíčního služebního příjmu.

Vzhledem k personálním podstavům jednotlivých sborů je na zváženu, zda by případná změna zákona o služebním poměru a konkrétně výše výměry výsluhového příspěvku, nemotivovala zkušené policisty dále zůstat ve službě a tím i pomáhat profesně rozvíjet sbor a zachovávat kontinuitu předávaných znalostí v rámci bezpečnostního sboru.

Bývalý příslušník je povinen do 8 dnů ohlásit bezpečnostnímu sboru vznik invalidity a s ní související výplatu invalidního důchodu.²⁰⁷ Současně také nejdéle do 2 let po dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod musí tuto skutečnost ohlásit bezpečnostnímu sboru. Pokud takto v uvedené lhůtě neučiní, výplata výsluhového příspěvku se mu zastaví. V případě souběhu nároku

²⁰⁶ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 158

²⁰⁷ Tamtéž, § 163

na výplatu výsluhového příspěvku a výplaty starobního či invalidního důchodu se postupuje podle ustanovení § 160 zákona o služebním poměru.

6.3 Úmrtné a příspěvek na pohřeb příslušníka

Nárok na úmrtné ani příspěvek na pohřeb příslušníka nemá žádnou z předešlých funkcí. Dalo by se říci, že se může do jisté míry jednat pouze o kompenzační funkci pro pozůstalé, vyrovnávající ztrátu rodinného příslušníka.

Na vznik těchto nároků nemá vliv ani délka trvání služebního poměru příslušníka jako u nároků v předcházejících podkapitolách.²⁰⁸

Pokud skončí služební poměr příslušníka bezpečnostního sboru úmrtím, náleží každému pozůstalému úmrtné bez ohledu na to, zda smrt příslušníka byla zapříčiněna v souvislosti s výkonem služby nebo nikoliv. Pro tyto účely se za „*pozůstalého považuje manžel, manželka, nezaopatřené dítě a za podmínky, že příslušník je povinen poskytovat výživu také rodič nebo další osoba.*“²⁰⁹

Jedná se o jednorázový peněžitý nárok, který má za účel zmírnit propad životní úrovně pozůstalých. Na úmrtné má nárok i nenarozené dítě, které se narodí následně živé.²¹⁰

Výše úmrtného činí dvanáctinásobek měsíčního služebního příjmu zemřelého příslušníka, a je vyplaceno jednorázově každému z pozůstalých do 30 dnů ode dne skončení služebního poměru.²¹¹

Nárok na příspěvek na pohřeb příslušníka vznikne pozůstalým v případě: „*Zemřeli příslušník mimo válečný stav na území České republiky.*“²¹² Obdobně

²⁰⁸ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 517

²⁰⁹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 164

²¹⁰ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 535

²¹¹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 164 odst. 3

²¹² Tamtéž, § 164a odst. 1

se postupuje i v případě úmrtí příslušníka v zahraničí za předpokladu, že zde pobýval ze služebních důvodů.

Z ustanovení § 107 zákona o služebním poměru je zřejmé, že pozůstalým se mohou poskytnout náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem příslušníka, pokud došlo k úmrtí na následky služebního úrazu. Nedochází však k dvojímu plnění k úhradě téhož, souběh je zde vyloučen.²¹³

²¹³ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2, s. 537

Závěr

Tématem této práce byly právní aspekty skončení služebního poměru příslušníka bezpečnostního sboru se zaměřením na příslušníky Policie České republiky. Cílem bylo podat vcelku ucelený přehled problematiky vzniku služebního poměru, druhy služebních poměrů, řízení ve věcech služebního poměru, způsoby skončení služebního poměru, ale také výsluhové nároky po skončení služebního poměru příslušníka. Toto bylo analyzováno za využití platné právní úpravy a soudních judikátů. Současně byla zhodnocena i efektivita právní úpravy při uplatňování institutů skončení služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů podle zákona o služebním poměru.

Za použití deskriptivní a analytické metody jsem dospěla k názoru, že jsou kladeny příliš vysoké nároky na služební funkcionáře v řízení ve věcech služebního poměru a skončení služebního poměru. Vyskytuje se množství neurčitých právních pojmů v zákoně o služebním poměru, které dávají volný prostor pro správní uvážení služebníka funkcionáře. Naopak institut přijetí uchazeče do služebního poměru a silný motivační prvek uchazeče o toto nepochybně náročné zaměstnání v podobě náborového příspěvku, se zdá být poměrně efektivní. Zejména pozitivně hodnotím kariérní systém zakotvený v bezpečnostních sborech.

V předložené studii byl proveden výklad ustanovení zákona o služebním poměru se zaměřením na podmínky pro přijetí uchazeče, řízení ve věcech služebního poměru a skončení služebního poměru s krátkým exkurzem do předchozí právní úpravy zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. V poslední kapitole bylo také pojednáno o výsluhových nárocích. Jako zásadní nedostatek v platné právní úpravě služebního poměru spatřuji neprovázanost jednotlivých ustanovení zákona, kdy některá z nich se přímo vylučují.

V souhrnu však lze konstatovat, že současná právní úprava má více než pozitivní dopad na právní jistotu příslušníků bezpečnostních sborů a na služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů lze důvodně nahlížet jako na dlouhodobé a celoživotní zaměstnání.

Seznam použité literatury a prameny

Monografie

1. FIALA, Zdeněk. Kázeňské trestání příslušníků bezpečnostních sborů. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-484-7.
2. GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-85-6.
3. CHROBÁK, Jiří. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-539-2.
4. ŠIKÝŘ, Martin. Personalistika pro manažery a personalisty. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Manažer. ISBN 978-80-247-5870-1.
5. TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2019. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2.
6. TOMEK, Petr a Karel NOVÝ. *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7.
7. TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Olomouc: ANAG, 2009. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-541-2.

Zákonná úprava

(Právní předpisy jsou uvedeny ve znění pozdějších předpisů.)

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Zákon České národní rady č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků
Policie České republiky

Zákon České národní rady č. 279/1992 Sb., o některých dalších předpokladech pro výkon některých funkcí obsazovaných ustanovením nebo jmenováním příslušníků Policie České republiky a příslušníků Vězeňské služby České republiky

Zákon České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Vyhláška č. 226/2019 Sb., o zdravotní způsobilosti ke službě v bezpečnostních sborech

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 6 As 62/2014-69

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 3 Ads 30/2008-95

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. 10 As 61/2015-69

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 4 Ads 119/2008-61

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 1. 2016, sp. zn. 9 As 296/2015-31

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. 5 As 35/2014

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 2428/13

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 11/08

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 1062/08

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2470/2012

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 10. 2010, sp. zn. 22 Ca 177/2009

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 50 A 46/2016-63

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 36 Ad 6/2013

Internetové stránky a elektronické zdroje

Změny zákona o služebním poměru k datu 1. 1. 2018 | Odbory info. Odbory info | [online]. Dostupné z: <https://www.odborny.info/obsah/30/zmeny-zakona-o-sluzebnim-pomeru-k-datu-1-1-2018/19706>

[online]. Copyright © Evropská unie, [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=31989L0656>

[online]. Copyright © Evropská unie, [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=31993L0104>

[online]. Copyright © Evropská unie, [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32003L0088>

32003D0479. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/pravoieu/dokument?celex=32003D0479>

Bezpečnostní způsobilost. Úvodní stránka [online]. Dostupné z: <https://www.nbu.cz/cs/bezpecnostni-zpusobilost/>

Doklady nezbytné pro přijímací řízení - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2022 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 05.11.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/doklady-nezbytne-pro-prijimaci-rizeni.aspx>

Náborový příspěvek - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 05.11.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/naborovy-prispevek.aspx>

Bulletin advokacie, odborný právní portál | Pojem „odklon v trestním řízení“ aneb skutečně je možné za formu odklonu v trestním řízení považovat i trestní příkaz a dohodu o vině a trestu?. *Bulletin advokacie, odborný právní portál | Domů* [online]. Copyright © [cit. 12.11.2022]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pojem-odklon-v-trestnim-rizeni-aneb-skutecne-je-mozne-za-formu-odklonu-v-trestnim-rizeni-povazovat-i-trestni-prikaz-a-dohodu-o-vine-a-trestu#:~:text=Odklony%20v%20trestn%C3%ADm%20%C5%99%C3%ADzen%C3%AD%20jsou%20osobit%C3%A9%20zp%C5%AFsoby%20trestn%C3%ADh%20o%20smyslu%20stejn%C4%9B%20plnohodnotn%C4%9B%20jak%20ve%20standar%20dn%C3%ADm%20trestn%C3%ADm%20%C5%99%C3%ADzen%C3%AD>

Informace o jednání komise pro přípravu novely zákona o služebním poměru - NOS PČR. *Nezávislý odborový svaz Policie ČR - NOS PČR* [online]. Copyright © 2022 Nezávislý odborový svaz Policie České republiky [cit. 19.12.2022]. Dostupné z: <https://www.nospcr.cz/informace-o-jednani-komise-pro-pripravu-novely-zakona-o-sluzebnim-pomeru/>

Další zdroje

Pokyn policejního prezidenta č. 22/2022, kterým se mění závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2012, kterým se provádí některá ustanovení zákona č. 361/2003